

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ในบทนี้จะกล่าวโดยสรุปถึงวัตถุประสงค์ของการวิจัย วิธีดำเนินการวิจัย สรุปผล
การวิจัย อภิปรายผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการปฏิบัติงานการนิเทศการศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา
สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 8
2. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับการปฏิบัติงานการนิเทศการศึกษาของ
ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 8

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย การวิจัยครั้งนี้ศึกษาจากประชากรซึ่งเป็นผู้บริหาร
โรงเรียนทุกคนของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 8 รวมทั้งสิ้น
จำนวน 163 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ใช้แบบสอบถามประเภทแบบสำรวจรายการ
(Check - list) ซึ่งมีรายละเอียดโครงสร้างในการถามดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปและสถานภาพของผู้ตอบแบบ
สอบถาม มีลักษณะเป็นแบบสำรวจรายการ (Check - list)

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการปฏิบัติงานการนิเทศการศึกษาของ
ผู้บริหารโรงเรียน ได้ปฏิบัติอย่างไรในงานต่าง ๆ ต่อไปนี้

1. งานด้านการปฐมนิเทศครูใหม่
2. งานด้านการจัดดำเนินการให้ครูมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับ

หลักสูตร

3. งานด้านการส่งเสริม สนับสนุน ประสานงาน และกระตุ้นให้ครู
พัฒนาการเรียนการสอนและงานในหน้าที่ด้านต่าง ๆ

สำหรับงานในส่วนนี้จำแนกออกเป็นงานต่าง ๆ ดังนี้

3.1 งานด้านการเรียนการสอน

3.2 งานด้านสื่อการเรียนการสอนและวัสดุอุปกรณ์การสอน

3.3 งานด้านบริการสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ

3.4 งานด้านการประเมินผล

3.4 งานด้านการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน

4. งานด้านการส่งเสริมการพัฒนาความก้าวหน้าในวิชาชีพ

5. งานด้านการจัดดำเนินการ เกี่ยวกับการบำรุงขวัญและ เสริมสร้าง

กำลังใจ แบบสอบถามเป็นแบบสำรวจรายการ (Check - list) และแบบปลายเปิด
(Open - ended)

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถาม เกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานการ
นิเทศการศึกษาของผู้บริหารโรงเรียน มีลักษณะเป็นแบบสำรวจรายการ (Check - list)
และแบบปลายเปิด (Open - ended)

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยใช้วิธีส่งและเก็บรวบรวมข้อมูลทางไปรษณีย์
ส่วนหนึ่ง และอีกส่วนหนึ่งผู้วิจัยส่งและเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง ผลปรากฏว่า แบบสอบถาม
ที่ส่งไปให้ประชากร รวมทั้งสิ้น 163 ฉบับ ผู้วิจัยได้รับกลับและเป็นแบบสอบถามที่สมบูรณ์
รวมทั้งสิ้น 149 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 91.41

4. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิจัย สำหรับข้อมูลทั่วไปและสถานภาพ
ของผู้ตอบแบบสอบถามวิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ (Frequency) และหาค่าร้อยละ
(Percentage) ในส่วนข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานการนิเทศการศึกษา ปัญหาและอุปสรรค
ในการปฏิบัติงานการนิเทศการศึกษาของผู้บริหารโรงเรียน วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่
(Frequency) และหาค่าร้อยละ (Percentage) เช่นเดียวกัน

สรุปผลการวิจัย

ตอนที่ 1

ผลที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปและสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม สรุปได้ดังนี้

สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ประชากรส่วนใหญ่เป็น เพศชายมากกว่า เพศหญิง มีอายุในช่วง 40 - 49 ปี มีอายุราชการในช่วง 15 - 19 ปี ระยะเวลาที่ปฏิบัติงานในตำแหน่งน้อยกว่า 5 ปี และมีวุฒิทางการศึกษาระดับปริญญาตรี

ตอนที่ 2 และตอนที่ 3

ผลที่ได้จากการวิเคราะห์การปฏิบัติงานการนิเทศการศึกษา ปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานการนิเทศการศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สรุปได้ดังนี้

1. งานด้านการปฐมนิเทศครูใหม่

การกำหนดวิธีการในการปฐมนิเทศครูใหม่ พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในโรงเรียนทั้งสามขนาด ส่วนใหญ่ได้ปฏิบัติ วิธีที่ปฏิบัติมากที่สุดในโรงเรียนขนาดใหญ่ คือ มอบหมายให้แต่ละหมวดวิชาดำเนินการและแนะนำครูใหม่ เป็นรายบุคคล สำหรับโรงเรียนขนาดกลางและโรงเรียนขนาดเล็ก คือ แนะนำครูใหม่ เป็นรายบุคคล ส่วนวิธีที่ปฏิบัติน้อยที่สุดในโรงเรียนขนาดใหญ่และโรงเรียนขนาดกลาง คือ จัดครูพี่เลี้ยง เพื่อให้ความช่วยเหลือ สำหรับในโรงเรียนขนาดเล็ก คือ มอบหมายให้แต่ละหมวดวิชาดำเนินการ

การกำหนดเรื่องที่จะใช้ในการปฐมนิเทศครูใหม่ พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในโรงเรียนทั้งสามขนาด ส่วนใหญ่ได้ปฏิบัติ วิธีที่ปฏิบัติมากที่สุดในโรงเรียนขนาดใหญ่และโรงเรียนขนาดเล็ก คือ ชี้แจงบทบาทและงานในหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย สำหรับโรงเรียนขนาดกลาง คือ ชี้แจงเกี่ยวกับข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียน ส่วนวิธีที่ปฏิบัติน้อยที่สุดในโรงเรียนทั้งสามขนาด คือ ชี้แจงข้อมูลต่าง ๆ เกี่ยวกับชุมชนที่โรงเรียนตั้งอยู่

การส่งเสริม สนับสนุน และให้คำแนะนำแก่ครูใหม่ในด้านการเรียนการสอน พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในโรงเรียนทั้งสามขนาด ส่วนใหญ่ได้ปฏิบัติ วิธีที่

ปฏิบัติมากที่สุด คือ ให้ความรู้เกี่ยวกับงานวิชาการ ส่วนวิธีที่ปฏิบัติน้อยที่สุด คือ ให้สังเกตการสอนจากครูที่มีประสบการณ์ด้านการสอนที่ดี

การติดตามและประเมินผลการปฐมนิเทศครูใหม่ พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในโรงเรียนทั้งสามขนาด ส่วนใหญ่ปฏิบัติ วิธีที่ปฏิบัติมากที่สุด คือ สังเกตจากการปฏิบัติงานของครูใหม่ ส่วนวิธีที่ปฏิบัติน้อยที่สุด คือ ให้ครูใหม่ประเมินตนเองตามแบบประเมินที่ทางโรงเรียนสร้างขึ้น

ปัญหาและอุปสรรคด้านการปฐมนิเทศครูใหม่ พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในโรงเรียนทั้งสามขนาด บางส่วนมีปัญหา ปัญหาและอุปสรรคที่พบมากที่สุด คือ การจัดสวัสดิการให้แก่ครูใหม่ไม่เพียงพอ

2. งานด้านการจัดดำเนินการให้ครูมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตร

การให้ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับจุดหมาย หลักการ และโครงสร้างของหลักสูตร พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในโรงเรียนทั้งสามขนาด ส่วนใหญ่ได้ปฏิบัติวิธีที่ปฏิบัติมากที่สุด คือ ประชุมครูเพื่อแนะนำชี้แจง ส่วนวิธีที่ปฏิบัติน้อยที่สุดในโรงเรียนขนาดใหญ่และโรงเรียนขนาดกลาง คือ เชิญวิทยากรมาให้ความรู้แก่ครู สำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก คือ เชิญวิทยากรมาให้ความรู้แก่ครูและประชุมชี้แจงโดยบุคลากรผู้เชี่ยวชาญของโรงเรียน

การทำข้อมูลเพื่อพัฒนาหลักสูตรให้เหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในโรงเรียนทั้งสามขนาด ส่วนใหญ่ได้ปฏิบัติ วิธีที่ปฏิบัติที่สุดในโรงเรียนขนาดใหญ่ คือ สอบถามจากบุคลากรภายในโรงเรียน และศึกษาจากเอกสารต่าง ๆ สำหรับโรงเรียนขนาดกลางและโรงเรียนขนาดเล็ก คือ สสำรวจอาชีพที่มีในท้องถิ่น ส่วนวิธีที่ปฏิบัติน้อยที่สุดในโรงเรียนทั้งสามขนาด คือ สอบถามจากผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรโดยตรง

การปรับแผนการสอน คู่มือ และกิจกรรมการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับท้องถิ่น พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในโรงเรียนทั้งสามขนาด ส่วนใหญ่ได้ปฏิบัติวิธีที่ปฏิบัติที่สุดในโรงเรียนขนาดใหญ่ คือ ประชุมภายในกลุ่มโรงเรียน

สำหรับโรงเรียนขนาดกลางและโรงเรียนขนาดเล็ก คือ ประชุมครูเพื่อชี้แจง ส่วนวิธีที่ปฏิบัติน้อยที่สุดในโรงเรียนขนาดใหญ่และโรงเรียนขนาดเล็ก คือ นำผลการวิจัยมาใช้ประโยชน์ในการปรับแผนการสอน คู่มือครู และกิจกรรมการเรียนการสอน สำหรับโรงเรียนขนาดกลาง คือ เชิญวิทยากรในท้องถิ่นมาให้ความรู้แก่ครู

การจัดให้นักเรียนเลือกแผนการเรียน พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในโรงเรียนทั้งสามขนาด ส่วนใหญ่ได้ปฏิบัติ วิธีที่ปฏิบัติมากที่สุดในโรงเรียนขนาดใหญ่ คือ ให้นักเรียนเลือกเรียนตามความสนใจ ความถนัด และความสามารถ และให้ครูแนะแนวมีส่วนร่วมในการเลือกแผนการเรียนร่วมกับนักเรียนและผู้ปกครอง สำหรับโรงเรียนขนาดกลางและโรงเรียนขนาดเล็ก คือ ให้นักเรียนเลือกเรียนตามความสนใจ ความถนัด และความสามารถ วิธีที่ปฏิบัติน้อยที่สุดในโรงเรียนขนาดใหญ่และโรงเรียนขนาดกลาง คือ โรงเรียนเป็นผู้จัดแผนการเรียนให้นักเรียน สำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก คือ จัดนักเรียนเข้าเรียนตามคะแนนที่สอบได้

การส่งเสริมให้ครูมีคู่มือครู คู่มือการใช้หลักสูตรและแผนการสอน พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในโรงเรียนทั้งสามขนาด ส่วนใหญ่ได้ปฏิบัติ วิธีที่ปฏิบัติมากที่สุดในโรงเรียนขนาดใหญ่ คือ จัดหาเพิ่มเติมจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สำหรับโรงเรียนขนาดกลางและโรงเรียนขนาดเล็ก คือ ขอรับจากหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา ส่วนวิธีที่ปฏิบัติน้อยที่สุดในโรงเรียนทั้งสามขนาด คือ แต่งตั้งคณะกรรมการร่วมกันจัดทำเพื่อบริการแก่ครู

ปัญหาและอุปสรรคด้านการจัดดำเนินการให้ครูมีความรู้ ความเข้าใจเรื่องหลักสูตร พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในโรงเรียนทั้งสามขนาด มีปัญหาที่แตกต่างกัน คือ ในโรงเรียนขนาดกลางมีปัญหามากที่สุด และในโรงเรียนขนาดเล็กมีปัญหาน้อยที่สุด ปัญหาและอุปสรรคที่พบมากที่สุดในการเรียนทั้งสามขนาด คือ บุคลากรในโรงเรียนขาดความรู้ความเข้าใจในการนำผลการวิจัยมาใช้

3. การส่งเสริม สนับสนุน ประสานงาน และกระตุ้นให้ครูพัฒนาการเรียน การสอน และงานในหน้าที่ด้านต่าง ๆ

3.1 งานด้านการเรียนการสอน

การส่งเสริม สนับสนุน และประสานงานให้ครูจัดทำแผนการสอน พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในโรงเรียนทั้งสามขนาด ส่วนใหญ่ได้ปฏิบัติ วิธีที่ปฏิบัติ มากที่สุด คือ แนะนำและให้ความรู้เกี่ยวกับการใช้แผนการสอน ส่วนวิธีที่ปฏิบัติน้อยที่สุดคือ ประชุมสัมมนาเพื่อสำรวจปัญหาและความต้องการของครู

การส่งเสริม สนับสนุนให้ครูปรับปรุงวิธีสอนของตน พบว่า ผู้บริหาร โรงเรียนมัธยมศึกษาในโรงเรียนทั้งสามขนาด ส่วนใหญ่ได้ปฏิบัติ วิธีที่ปฏิบัติมากที่สุด คือ แนะนำให้ศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับวิธีสอนแบบต่าง ๆ เพิ่มเติม ส่วนวิธีที่ปฏิบัติน้อยที่สุด คือ จัดหาผลงานวิจัยที่เกี่ยวกับวิธีสอนให้ครูศึกษา

การส่งเสริม สนับสนุน ให้ครูสอนตรงตามวุฒิ ความถนัด และความ สามารถ พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในโรงเรียนทั้งสามขนาด ส่วนใหญ่ได้ปฏิบัติ วิธีที่ปฏิบัติมากที่สุด คือ จัดสอนให้ตรงตามวุฒิของครู ส่วนวิธีที่ปฏิบัติน้อยที่สุดในโรงเรียน ขนาดใหญ่และโรงเรียนขนาดกลาง คือ ประชุมปรึกษากับคณะครูเพื่อสำรวจความสามารถ ของครู ส่วนโรงเรียนขนาดเล็ก คือ ประชุมปรึกษากับคณะครูเพื่อสำรวจความสามารถของ ครู และมอบหมายให้หัวหน้าหมวดวิชาจัดประชุมตกลงกันในหมวดวิชา

การส่งเสริม สนับสนุนให้ครูสอน เพื่อให้บรรลุจุดประสงค์การเรียนรู้ พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในโรงเรียนทั้งสามขนาด ส่วนใหญ่ได้ปฏิบัติ วิธีที่ปฏิบัติ มากที่สุดในโรงเรียนขนาดใหญ่และโรงเรียนขนาดเล็ก คือ แนะนำให้ครูใช้สื่อการเรียน การสอน สำหรับโรงเรียนขนาดกลาง คือ แนะนำและส่งเสริมให้มีการจัดสอนซ่อม เสริม ส่วนวิธีที่ปฏิบัติน้อยที่สุดในโรงเรียนขนาดใหญ่ คือ แนะนำและส่งเสริมให้มีการจัดสอนซ่อม เสริม สำหรับโรงเรียนขนาดกลางและโรงเรียนขนาดเล็ก คือ แนะนำให้ครูประเมินผลก่อน เรียน และหลัง เรียน

การส่งเสริม สนับสนุนให้ครูใช้วิธีสอนหลายๆ วิธี พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในโรงเรียนทั้งสามขนาด ส่วนใหญ่ได้ปฏิบัติ วิธีที่ปฏิบัติมากที่สุด คือ จัดหาเอกสารที่เกี่ยวกับวิธีสอนให้ครูศึกษา ส่วนวิธีที่ปฏิบัติน้อยที่สุด คือ จัดสาคัดวิธีสอนใหม่ ๆ ให้แก่ครู

การติดตามการปฏิบัติการสอนของครู พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในโรงเรียนทั้งสามขนาด ส่วนใหญ่ได้ปฏิบัติ วิธีที่ปฏิบัติมากที่สุดในโรงเรียนขนาดใหญ่และโรงเรียนขนาดเล็ก คือ จัดผู้รับผิดชอบสอนแทนครูที่ขาด ลา บ่วย หรือไปราชการ สำหรับโรงเรียนขนาดกลาง คือ มอบหมายให้หัวหน้าหมวดวิชาดำเนินการและรายงาน ส่วนวิธีที่ปฏิบัติน้อยที่สุดในโรงเรียนขนาดใหญ่และโรงเรียนขนาดกลาง คือ ดูแลการปฏิบัติการสอนของครูด้วยตนเองอย่างสม่ำเสมอ สำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก คือ มอบหมายให้หัวหน้าหมวดวิชาดำเนินการและรายงาน

การจัดตารางสอนและตารางการใช้ห้องเรียน พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในโรงเรียนทั้งสามขนาด ส่วนใหญ่ได้ปฏิบัติ วิธีที่ปฏิบัติมากที่สุดในโรงเรียนขนาดใหญ่และโรงเรียนขนาดกลาง คือ มอบหมายให้ฝ่ายวิชาการดำเนินการโดยตรง ส่วนวิธีที่ปฏิบัติน้อยที่สุดในโรงเรียนขนาดใหญ่ คือ แนะนำให้ครูเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดตารางสอนและตารางการใช้ห้องเรียน ในโรงเรียนขนาดกลาง คือ ให้คำแนะนำแก่ผู้ที่มีหน้าที่ในการจัดตารางสอนและตารางการใช้ห้องเรียน สำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก คือ มอบหมายให้หัวหน้าหมวดวิชาร่วมกันดำเนินการ

การสร้างบรรยากาศในห้องเรียน เพื่อให้ส่งผลต่อการบรรลุจุดมุ่งหมายของหลักสูตร พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในโรงเรียนทั้งสามขนาด ส่วนใหญ่ได้ปฏิบัติ วิธีที่ปฏิบัติมากที่สุดในโรงเรียนขนาดใหญ่ คือ ส่งเสริมให้ครูจัดห้อง เฉพาะวิชา สำหรับในโรงเรียนขนาดกลางและโรงเรียนขนาดเล็ก คือ ส่งเสริมให้ครูจัดห้องเรียนให้เหมาะสมกับสภาพการเรียนการสอน ส่วนวิธีปฏิบัติน้อยที่สุดในโรงเรียนทั้งสามขนาด คือ ส่งเสริมให้ครูจัดกลุ่มนักเรียนตามความถนัดและความสามารถ

การกระตุ้นให้ครูปฏิบัติตามระเบียบการวัดผลและประเมินผลการเรียน พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในโรงเรียนทั้งสามขนาด ส่วนใหญ่ได้ปฏิบัติ วิธีที่ปฏิบัติมากที่สุด คือ ประชุมครูเพื่อแนะนำชี้แจง ส่วนวิธีที่ปฏิบัติน้อยที่สุด คือ เชิญวิทยากรมาให้ความรู้

ปัญหาและอุปสรรคด้านการส่งเสริม สนับสนุน ประสานงาน และ กระตุ้นให้ครูพัฒนาการเรียนการสอน พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในโรงเรียนทั้ง สามขนาด ส่วนใหญ่มีปัญหา ปัญหาและอุปสรรคที่พบมากที่สุด คือ ครูไม่เปลี่ยนแปลง พฤติกรรมการสอน โดยยัง เป็นศูนย์กลางการเรียนการสอน

3.2 งานด้านสื่อการเรียนการสอนและวัสดุอุปกรณ์การสอน

การส่งเสริมให้ครูมีความรู้ด้านสื่อการเรียนการสอนและวัสดุอุปกรณ์ การสอน พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในโรงเรียนทั้งสามขนาด ส่วนใหญ่ได้ปฏิบัติ วิธีที่ปฏิบัติมากที่สุดในโรงเรียนขนาดใหญ่และโรงเรียนขนาดกลาง คือ จัดโครงการสำหรับ จัดหาสื่อการเรียนการสอนและวัสดุอุปกรณ์การสอนที่ตรงตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร สำหรับ โรงเรียนขนาดเล็ก คือ แนะนำให้ครูใช้วัสดุในท้องถิ่นมาเป็นสื่อการเรียนการสอนและวัสดุ อุปกรณ์การสอน ส่วนวิธีที่ปฏิบัติน้อยที่สุดในโรงเรียนทั้งสามขนาด คือ แนะนำให้ครูนำผล การวิจัยที่เกี่ยวกับสื่อการเรียนการสอนและวัสดุอุปกรณ์การสอน เข้ามาใช้ในการเรียนการสอน

การส่งเสริมให้ครูใช้สื่อการเรียนการสอนและวัสดุอุปกรณ์ พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในโรงเรียนทั้งสามขนาด ส่วนใหญ่ได้ปฏิบัติ วิธีที่ปฏิบัติมากที่สุด คือ แนะนำให้ครูผลิตสื่อต่าง ๆ ด้วยตนเอง ส่วนวิธีที่ปฏิบัติน้อยที่สุด คือ จัดให้มีการสาธิต การผลิตสื่อการเรียนการสอนและวัสดุอุปกรณ์

การบำรุงรักษาสื่อต่าง ๆ ให้อยู่ในสภาพที่จะใช้งานได้ตลอดเวลา พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในโรงเรียนทั้งสามขนาด ส่วนใหญ่ได้ปฏิบัติ วิธีที่ปฏิบัติ มากที่สุด คือ จัดให้มีผู้รับผิดชอบในการบำรุงรักษาสื่อต่าง ๆ โดยเฉพาะ ส่วนวิธีที่ปฏิบัติน้อย ที่สุด คือ เชิญวิทยากรมาให้ความรู้เกี่ยวกับการซ่อมแซมสื่อต่าง ๆ

การเก็บรักษาสื่อการเรียนการสอนและวัสดุอุปกรณ์การสอน พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในโรงเรียนทั้งสามขนาด ส่วนใหญ่ได้ปฏิบัติ วิธีที่ปฏิบัติมากที่สุด คือ มอบหมายให้มีผู้รับผิดชอบจัดทำบัญชีพัสดุให้ถูกต้องตามระเบียบและเป็นปัจจุบัน วิธีที่ปฏิบัติ น้อยที่สุด คือ มอบหมายให้มีผู้รับผิดชอบตรวจสอบสภาพสื่อเป็นระยะ ๆ

ปัญหาและอุปสรรคด้านสื่อการเรียนการสอนและวัสดุอุปกรณ์การสอน พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในโรงเรียนทั้งสามขนาด ส่วนใหญ่มีปัญหา ปัญหาและอุปสรรคที่พบมากที่สุด คือ ครูยังขาดความคิดสร้างสรรค์ในการดัดแปลงวัสดุในท้องถิ่นมาใช้ เป็นสื่อการเรียนการสอน

3.3 งานด้านบริการสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ

การให้ข้อมูลสารสนเทศทางวิชาการแก่ครู พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในโรงเรียนทั้งสามขนาด ส่วนใหญ่ได้ปฏิบัติ วิธีที่ปฏิบัติมากที่สุด คือ แต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำเอกสารเผยแพร่ ส่วนวิธีที่ปฏิบัติน้อยที่สุดในโรงเรียนขนาดใหญ่ คือ แต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำป้ายนิเทศและจัดเจ้าหน้าที่บริการโดยใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ สำหรับในโรงเรียนขนาดกลางและโรงเรียนขนาดเล็ก คือ จัดเจ้าหน้าที่บริการโดยใช้เครื่องคอมพิวเตอร์

การจัดกิจกรรมนันทนาการเพื่อบริการแก่ครู พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในโรงเรียนทั้งสามขนาด ส่วนใหญ่ได้ปฏิบัติ วิธีที่ปฏิบัติมากที่สุด คือ แต่งตั้งคณะกรรมการจัดงานสังสรรค์รื่นเริงในบางโอกาส ส่วนวิธีที่ปฏิบัติน้อยที่สุดในโรงเรียนขนาดใหญ่ คือ แต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อจัดการแข่งขันกีฬาระหว่างครู

การติดตามและประเมินผลการบริการสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในโรงเรียนทั้งสามขนาด ส่วนใหญ่ปฏิบัติ วิธีที่ปฏิบัติมากที่สุด ในโรงเรียนขนาดใหญ่และโรงเรียนขนาดกลาง คือ สังเกตจากการใช้งานให้เกิดประโยชน์อย่างคุ้มค่า สำหรับในโรงเรียนขนาดเล็ก คือ สอบถามจากบุคลากรในโรงเรียน และสังเกตจากการใช้งานให้เกิดประโยชน์อย่างคุ้มค่า ส่วนวิธีที่ปฏิบัติน้อยที่สุดในโรงเรียนขนาดใหญ่ คือ สอบถามจากบุคลากรในโรงเรียน ในโรงเรียนขนาดกลาง คือ สอบถามจากบุคลากรในโรงเรียนและมอบหมายให้ผู้ที่ทำหน้าที่รับผิดชอบโดยตรง เป็นผู้ประเมินและรายงาน สำหรับในโรงเรียนขนาดเล็ก คือ มอบหมายให้ผู้ที่ทำหน้าที่รับผิดชอบโดยตรง เป็นผู้ประเมินและรายงาน

ปัญหาและอุปสรรคด้านการบริการสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในโรงเรียนทั้งสามขนาด มีปัญหาที่แตกต่างกัน คือ ในโรงเรียน

ขนาดกลางมีปัญหามากที่สุด และในโรงเรียนขนาดใหญ่มีปัญหาที่น้อยที่สุด ปัญหาและอุปสรรคที่พบมากที่สุดโรงเรียนขนาดใหญ่และโรงเรียนขนาดเล็ก คือ ไม่มีงบประมาณเพียงพอที่จะบริการสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ให้แก่ครู สำหรับโรงเรียนขนาดกลาง คือ อาคารสถานที่และเครื่องมือเครื่องใช้ไม่มีเพียงพอที่จะอำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนการสอน

3.4 งานด้านการประเมินผล

การให้ครูมีโอกาสแสดงความคิดเห็น เกี่ยวกับการปฏิบัติงานของโรงเรียน พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในโรงเรียนทั้งสามขนาด ส่วนใหญ่ปฏิบัติ วิธีที่ปฏิบัติมากที่สุด คือ จัดให้มีการอภิปรายเกี่ยวกับปัญหาต่าง ๆ ของโรงเรียน ส่วนวิธีที่ปฏิบัติที่น้อยที่สุด คือ จัดให้มีการประชุมเชิงปฏิบัติการ

การสนับสนุนให้มีการประเมินผลการปฏิบัติงานของโรงเรียน พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในโรงเรียนทั้งสามขนาด ส่วนใหญ่ได้ปฏิบัติ วิธีที่ปฏิบัติมากที่สุด คือ ในโรงเรียนขนาดใหญ่และโรงเรียนขนาดเล็ก คือ แต่งตั้งคณะกรรมการทำหน้าที่ประเมินผลการปฏิบัติงานของโรงเรียน สำหรับโรงเรียนขนาดกลาง คือ ประชุมครูเพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ของการประเมินผลการปฏิบัติงาน ส่วนวิธีที่ปฏิบัติที่น้อยที่สุดในโรงเรียนขนาดใหญ่ คือ แนะนำให้ครูประเมินผลติดต่อกันเป็นระยะ ๆ อย่างสม่ำเสมอ สำหรับโรงเรียนขนาดกลางและโรงเรียนขนาดเล็ก คือ แนะนำให้ครูเข้าร่วมกำหนดวิธีในการประเมินผล

การกำหนดระยะเวลาของการประเมินผลการปฏิบัติงานของโรงเรียน พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในโรงเรียนทั้งสามขนาด ส่วนใหญ่ได้ปฏิบัติ โดยโรงเรียนขนาดเล็กปฏิบัติมากที่สุดและโรงเรียนขนาดใหญ่ปฏิบัติที่น้อยที่สุด วิธีที่ปฏิบัติมากในโรงเรียนขนาดใหญ่ คือ จัดให้มีการประเมินเมื่องานสำเร็จหรือสิ้นสุดการดำเนินการ สำหรับโรงเรียนขนาดกลางและโรงเรียนขนาดเล็ก คือ จัดให้มีการประเมินก่อนการดำเนินการ ขณะดำเนินการ และเมื่อสิ้นสุดการดำเนินการ วิธีที่ปฏิบัติที่น้อยที่สุดในโรงเรียนขนาดใหญ่และโรงเรียนขนาดเล็ก คือ จัดให้มีการประเมินขณะดำเนินการและเมื่อสิ้นสุดการดำเนินการ สำหรับโรงเรียนขนาดกลาง คือ จัดให้มีการประเมินเมื่อสำเร็จหรือสิ้นสุดการดำเนินการ

ปัญหาและอุปสรรคด้านการประเมินผล พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในโรงเรียนทั้งสามขนาด มีปัญหาที่แตกต่างกัน คือ ในโรงเรียนขนาดกลางมีปัญหามากที่สุดและโรงเรียนขนาดใหญ่มีปัญหาที่น้อยที่สุด ปัญหาและอุปสรรคที่พบมากที่สุด ในโรงเรียนทั้งสามขนาด คือ ขาดเครื่องมือที่มีคุณภาพในการประเมินผลการปฏิบัติงาน

3.5 งานด้านการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน

การสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อการจัดการเรียนการสอน พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในโรงเรียนทั้งสามขนาด ส่วนใหญ่ได้ปฏิบัติวิธีที่ปฏิบัติมากที่สุด คือ แนะนำให้ครูเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชนที่เป็นประโยชน์ต่อการเรียนการสอน ส่วนวิธีที่ปฏิบัติที่น้อยที่สุดในโรงเรียนขนาดใหญ่ คือ แนะนำให้ครูใช้ข้อมูลข่าวสารจากชุมชนให้เป็นประโยชน์ในการเรียนการสอน สำหรับโรงเรียนขนาดกลางและโรงเรียนขนาดเล็ก คือ เชิญบุคคลในท้องถิ่น เข้าร่วมกิจกรรมทางวิชาการของโรงเรียน

การกำหนดกิจกรรมทางวิชาการ เพื่อสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในโรงเรียนทั้งสามขนาด ส่วนใหญ่ได้ปฏิบัติ วิธีที่ปฏิบัติมากที่สุดในโรงเรียนขนาดใหญ่และโรงเรียนขนาดเล็ก คือ ขอความร่วมมือจากชุมชนในการจัดกิจกรรมของโรงเรียน สำหรับโรงเรียนขนาดกลาง คือ จัดให้โรงเรียนเป็นสถานบริการทางวิชาการแก่ชุมชน ส่วนวิธีที่ปฏิบัติที่น้อยที่สุดในโรงเรียนขนาดใหญ่ คือ แจกข่าวสารของทางโรงเรียนให้ชุมชนรับทราบอย่างสม่ำเสมอและ เชิญบุคคลในชุมชน เข้าร่วมกิจกรรมทางวิชาการกับโรงเรียน สำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก คือ เชิญบุคลากรในชุมชน เข้าร่วมกิจกรรมทางวิชาการกับโรงเรียน

การส่งเสริมและสนับสนุนการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในโรงเรียนทั้งสามขนาด ส่วนใหญ่ได้ปฏิบัติ วิธีที่ปฏิบัติมากที่สุด คือ แนะนำให้ครูเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ กับชุมชน และสร้างความสัมพันธ์อันดีกับผู้นำชุมชน ส่วนวิธีที่ปฏิบัติที่น้อยที่สุด คือ ยกย่องให้เกียรติบุคลากรในชุมชนที่มีความรู้ ความสามารถทางวิชาการ

การติดตามและประเมินผลด้านการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในโรงเรียนทั้งสามขนาด ส่วนใหญ่ได้ปฏิบัติ วิธีที่ปฏิบัติมากที่สุดในโรงเรียนขนาดใหญ่ และโรงเรียนขนาดกลาง คือ สังเกตจากการเข้าร่วม

กิจกรรมทางวิชาการของโรงเรียน สำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก คือ สำรวจความคิดเห็นจาก ผู้ปกครองและบุคลากรในชุมชน ส่วนวิธีที่ปฏิบัติน้อยที่สุดในโรงเรียนขนาดใหญ่ คือ สำรวจความคิดเห็นจากผู้ปกครองและบุคลากรในชุมชน และแนะนำให้ครูประเมินตนเองในด้านการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน สำหรับโรงเรียนขนาดกลางและโรงเรียนขนาดเล็ก คือ แนะนำให้ครูประเมินตนเองในด้านการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน

ปัญหาและอุปสรรคด้านการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในโรงเรียนทั้งสามขนาด มีปัญหาที่แตกต่างกัน คือ ในโรงเรียนขนาดกลางมีปัญหามากที่สุดและในโรงเรียนขนาดใหญ่มีปัญหาน้อยที่สุด ปัญหาและอุปสรรคที่พบมากที่สุด ในโรงเรียนขนาดใหญ่ คือ ชุมชนไม่เห็นความสำคัญและไม่เข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ที่โรงเรียนจัดขึ้น ส่วนในโรงเรียนขนาดกลาง คือ การประชาสัมพันธ์ข่าวสารข้อมูลทางวิชาการไปยังชุมชนทำได้ไม่ทั่วถึง และสำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก คือ บุคลากรในโรงเรียนบางส่วนไม่ให้ความร่วมมือในการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน การประชาสัมพันธ์ข่าวสารข้อมูลทางวิชาการไปยังชุมชนทำได้ไม่ทั่วถึง และสภาพอาคารสถานที่ไม่เอื้ออำนวยและไม่เพียงพอต่อการให้บริการแก่ชุมชน

4. งานด้านการส่งเสริมการพัฒนาความก้าวหน้าในวิชาชีพ

การกำหนดผู้รับผิดชอบ เกี่ยวกับการพัฒนาบุคลากรประจำการ พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในโรงเรียนทั้งสามขนาด ส่วนใหญ่ได้ปฏิบัติ วิธีที่ปฏิบัติมากที่สุด คือ ผู้บริหารโรงเรียน เป็นผู้รับผิดชอบร่วมกับคณะครู ส่วนวิธีที่ปฏิบัติน้อยที่สุดในโรงเรียนขนาดใหญ่ คือ แต่งตั้งคณะกรรมการ เป็นผู้รับผิดชอบ สำหรับในโรงเรียนขนาดกลางและโรงเรียนขนาดเล็ก คือ มอบหมายให้หัวหน้าหมวดวิชารับผิดชอบ

การเพิ่มพูนความรู้ทางด้านวิชาการให้แก่ครู พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในโรงเรียนทั้งสามขนาด ส่วนใหญ่ได้ปฏิบัติ วิธีที่ปฏิบัติมากที่สุดในโรงเรียนขนาดใหญ่และโรงเรียนขนาดกลาง คือ มอบหมายให้บรรณารักษ์รับวารสารทางวิชาการตามแหล่งวิชาการต่าง ๆ ส่วนวิธีที่ปฏิบัติน้อยที่สุดในโรงเรียนขนาดใหญ่ คือ แต่งตั้งคณะกรรมการจัดป้ายนิเทศทางวิชาการ ในโรงเรียนขนาดกลาง คือ แต่งตั้งคณะกรรมการจัดศูนย์วิชาการหรือศูนย์ค้นคว้าสำหรับครู และแต่งตั้งคณะกรรมการจัดป้ายนิเทศงานทางด้านวิชาการ

วิชาการ สำหรับในโรงเรียนขนาดเล็ก คือ แต่งตั้งคณะกรรมการจัดศูนย์วิชาการหรือศูนย์ค้นคว้าสำหรับครู

การส่งเสริมความก้าวหน้าทางวิชาชีพครู พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในโรงเรียนทั้งสามขนาด ส่วนใหญ่ได้ปฏิบัติ โดยโรงเรียนขนาดกลางปฏิบัติมากที่สุด และโรงเรียนขนาดเล็กปฏิบัติน้อยที่สุด วิธีที่ปฏิบัติมากที่สุดในโรงเรียนขนาดใหญ่และโรงเรียนขนาดกลาง คือ แต่งตั้งคณะกรรมการจัดโครงการคัดเลือกครูดีเด่น สำหรับในโรงเรียนขนาดเล็ก คือ เชิญวิทยากรมาบรรยายโดยเน้นทางด้านคุณธรรมในการปฏิบัติงาน ส่วนวิธีที่ปฏิบัติน้อยที่สุดในโรงเรียนทั้งสามขนาด คือ แต่งตั้งคณะกรรมการจัดตั้งกลุ่มควบคุมคุณภาพงาน (Q.C.)

การพัฒนาบุคลากรประจำการในด้านการเรียนการสอน พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในโรงเรียนทั้งสามขนาด ส่วนใหญ่ได้ปฏิบัติ วิธีที่ปฏิบัติมากที่สุด คือ แต่งตั้งคณะกรรมการจัดทัศนศึกษาดูงานในโรงเรียนอื่น ๆ ส่วนวิธีที่ปฏิบัติน้อยที่สุด คือ แต่งตั้งคณะกรรมการจัดให้มีการสาธิตการสอน

การติดตามและประเมินผลการพัฒนาบุคลากรประจำการ พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในโรงเรียนทั้งสามขนาด ส่วนใหญ่ได้ปฏิบัติ วิธีที่ปฏิบัติมากที่สุดในโรงเรียนขนาดใหญ่ คือ สังเกตจากพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความพึงพอใจในการปฏิบัติงานและประเมินจากผลการปฏิบัติงาน ความรับผิดชอบและสัมฤทธิ์ผลของงาน ในโรงเรียนขนาดกลาง คือ ประเมินจากผลการปฏิบัติงาน ความรับผิดชอบและสัมฤทธิ์ผลของงาน สำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก คือ สังเกตจากพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน ส่วนวิธีที่ปฏิบัติน้อยที่สุดในโรงเรียนขนาดใหญ่และโรงเรียนขนาดกลาง คือ จัดให้มีการวิจัยเชิงปฏิบัติการ สำหรับในโรงเรียนขนาดเล็ก คือ สสำรวจความคิดเห็นของบุคลากรประจำการ

ปัญหาและอุปสรรคด้านการส่งเสริมพัฒนาความก้าวหน้าในวิชาชีพครู พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในโรงเรียนทั้งสามขนาด มีปัญหาที่แตกต่างกัน คือ ในโรงเรียนขนาดใหญ่มีปัญหามากที่สุดและในโรงเรียนขนาดกลางมีปัญหาน้อยที่สุด ปัญหาและอุปสรรคที่พบมากที่สุดในโรงเรียนขนาดใหญ่ คือ ครูขาดความกระตือรือร้นในการเพิ่มพูนความรู้และ

ประสบการณ์เพื่อพัฒนาตนเอง สำหรับในโรงเรียนขนาดกลางและโรงเรียนขนาดเล็ก คือ ขาดนวัตกรรมและเทคโนโลยีสมัยใหม่ที่จะใช้เป็นสื่อในการเพิ่มพูนความรู้

5. งานด้านการจัดดำเนินการเกี่ยวกับการบำรุงขวัญและเสริมสร้างกำลังใจ

การสร้างขวัญและกำลังใจแก่ครู พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในโรงเรียนทั้งสามขนาด ส่วนใหญ่ได้ปฏิบัติ วิธีที่ปฏิบัติมากที่สุดในโรงเรียนขนาดใหญ่ คือ ประชุมชี้แจงให้ครูทราบว่าครูสามารถแสดงความคิดเห็นได้โดยเสรี และจัดบริการพิเศษต่าง ๆ เมื่อมีโอกาสอันควร สำหรับโรงเรียนขนาดกลางและโรงเรียนขนาดเล็ก คือ แนะนำให้ครูศึกษาเพิ่มเติมเพื่อเพิ่มวิทยฐานะ ส่วนวิธีที่ปฏิบัติน้อยที่สุดในโรงเรียนขนาดใหญ่และโรงเรียนขนาดกลาง คือ ให้ครูระบายความคับข้องใจในการทำงาน และสำหรับในโรงเรียนขนาดเล็ก คือ จัดสภาพห้องทำงานของครูให้สะดวกสบาย

การให้ความช่วยเหลือครูในด้านส่วนตัว พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในโรงเรียนทั้งสามขนาด ส่วนใหญ่ได้ปฏิบัติ วิธีที่ปฏิบัติมากที่สุดในโรงเรียนขนาดใหญ่ คือ แนะนำให้ครูเข้าปรึกษาได้ตลอดเวลา สำหรับในโรงเรียนขนาดกลางและโรงเรียนขนาดเล็ก คือ แสดงตนในการให้ความสนิทสนม เป็นกันเองแก่ครูทุกคน ส่วนวิธีที่ปฏิบัติน้อยที่สุดในโรงเรียนขนาดใหญ่ คือ แสดงตนในการให้ความสนิทสนม เป็นกันเองแก่ครูทุกคน ในโรงเรียนขนาดกลาง คือ แนะนำวิธีแก้ปัญหาในการปฏิบัติงาน และสำหรับในโรงเรียนขนาดเล็ก คือ แนะนำให้ครูเข้าปรึกษาได้ตลอดเวลา

ปัญหาและอุปสรรคด้านการดำเนินการเกี่ยวกับการบำรุงขวัญและเสริมสร้างกำลังใจ พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในโรงเรียนทั้งสามขนาด มีปัญหาที่แตกต่างกัน คือ ในโรงเรียนขนาดกลางมีปัญหามากที่สุดและในโรงเรียนขนาดเล็กมีปัญหาที่น้อยที่สุด ปัญหาและอุปสรรคที่พบมากที่สุดในโรงเรียนทั้งสามขนาด คือ ขาดการสำรวจความต้องการของครูในแต่ละหมวดวิชาและแต่ละฝ่ายทำให้บางหมวดวิชาและบางฝ่ายมีงานมากเกินไป

อภิปรายผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย เรื่อง "การศึกษาการปฏิบัติงานการนิเทศการศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 8" พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในโรงเรียนทั้งสามขนาด ส่วนใหญ่ได้ปฏิบัติงานการนิเทศศึกษาครมทุกด้าน ได้แก่ งานด้านการปฐมนิเทศครูใหม่ งานด้านการจัดดำเนินการให้ครูมีความรู้ ความเข้าใจ เรื่องหลักสูตร งานด้านการส่งเสริม สนับสนุน ประสานงาน และกระตุ้นให้ครูพัฒนาการเรียนการสอน งานด้านสื่อการเรียนการสอนและวัสดุอุปกรณ์การสอน งานด้านบริการสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ งานด้านการประเมินผล งานด้านการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน งานด้านการส่งเสริมการพัฒนาความก้าวหน้าในวิชาชีพ และงานด้านการจัดดำเนินการ เกี่ยวกับการบำรุงขวัญและ เสริมสร้างกำลังใจ สำหรับวิธีปฏิบัติงานนั้นจะได้นำมาอภิปรายและ เสนอแนะ ดังต่อไปนี้

1. งานด้านการปฐมนิเทศครูใหม่

การกำหนดวิธีการในการปฐมนิเทศครูใหม่ ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในโรงเรียนทั้งสามขนาด ส่วนใหญ่เลือกวิธีปฏิบัติตรงกัน คือ แนะนำครูใหม่เป็นรายบุคคล ทั้งนี้อาจจะ เป็น เพราะการแนะนำครูใหม่ เป็นรายบุคคลจะช่วยให้ครูรู้จักโรงเรียน อันหมายถึง คณะครูและนักเรียน ตลอดจนสังคครอบโรงเรียนดีขึ้นและเร็วขึ้น (พนัส ทันนาคินทร์, 2512)

การกำหนดเรื่องที่จะใช้ในการปฐมนิเทศครูใหม่ ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในโรงเรียนทั้งสามขนาด ส่วนใหญ่เลือกวิธีปฏิบัติสองวิธี ได้แก่ ชี้แจงบทบาทและงานในหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายและชี้แจง เกี่ยวกับข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกัโรงเรียน ทั้งนี้อาจจะ เป็น เพราะวิธีปฏิบัติทั้งสองวิธีดังกล่าวจะช่วยให้ครูใหม่ เข้าใจปรัชญา จุดประสงค์ ระเบียบ ประเพณี งานประจำ ตลอดจนวิธีการต่าง ๆ ในการทำงานในโรงเรียน (พนัส ทันนาคินทร์, 2512) สำหรับหัวข้อเรื่อง que ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในโรงเรียนทั้งสามขนาดมีเพียงส่วน น้อยที่เห็นตรงกัน คือ ชี้แจงข้อมูลต่าง ๆ เกี่ยวกับชุมชนที่โรงเรียนตั้งอยู่นั้น ทั้งนี้อาจจะ เนื่องจากเห็นว่า ครูใหม่ยังต้องปรับตัวให้เข้ากับสภาพต่าง ๆ ในโรงเรียนอีกหลายด้าน และเมื่อครูใหม่ปรับตัวได้แล้วก็จะทราบข้อมูลต่าง ๆ เกี่ยวกับชุมชนที่โรงเรียนตั้งอยู่ด้วยตนเอง

การส่งเสริม สนับสนุน และให้คำแนะนำแก่ครูใหม่ในด้านการเรียนการสอน ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในโรงเรียนทั้งสามขนาด ส่วนใหญ่เลือกวิธีปฏิบัติตรงกัน คือ ให้ความรู้เกี่ยวกับงานวิชาการ ในทัศนะของผู้วิจัยเห็นว่าวิธีการนี้มีความเหมาะสมดีแล้ว ทั้งนี้เพราะการให้ความรู้เกี่ยวกับงานวิชาการ เป็นเรื่องที่สำคัญมาก ถือเป็นงานหลักที่ครูทุกคน ต้องรู้ และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ เอนก แยมบาน (2530) เกี่ยวกับงานด้านการปฐมนิเทศครูใหม่ พบว่า ส่วนใหญ่แนะนำให้รู้จักกับบุคลากรในโรงเรียน ให้ข้อมูลเกี่ยวกับงานวิชาการ ผู้บริหารโรงเรียนหรือครูใหญ่จึงต้องรับผิดชอบงานวิชาการของโรงเรียน (ยง วัชชวัลคุ, 2524) และให้ความรู้เกี่ยวกับงานวิชาการแก่ครูใหม่ สำหรับหัวข้อเรื่อง ที่ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในโรงเรียนทั้งสามขนาดมีเพียงส่วนน้อยที่เห็นตรงกัน คือ ให้สังเกตการสอนจากครูที่มีประสบการณ์ด้านการสอนที่ดี ทั้งนี้อาจจะเนื่องมาจาก เห็นว่าการให้ครูใหม่ใช้วิธีการสังเกตการสอนโดยตรงนั้นต้องใช้เวลาในการสังเกตมากพอสมควร และครูที่มีความรู้ ความสามารถเพียงพอที่จะเป็นตัวอย่างให้ครูใหม่สังเกตมีน้อย จึงไม่ใช้วิธีนี้

การติดตามและประเมินผลการปฐมนิเทศครูใหม่ ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในโรงเรียนทั้งสามขนาด ส่วนใหญ่เลือกวิธีปฏิบัติตรงกัน คือ สังเกตจากการปฏิบัติงานของครูใหม่ ทั้งนี้อาจจะ เป็นเพราะจำนวนครูใหม่ในแต่ละปีการศึกษา แต่ละโรงเรียนมีไม่มากนัก การใช้วิธีการสังเกตการปฏิบัติงานจึงกระทำได้อย่างทั่วถึงและให้ความสะดวกกว่าวิธีอื่น ตามที่ กองแผนงาน กรมสามัญศึกษา (2527) ได้กล่าวถึงการนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียน ข้อหนึ่งว่า การนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียนควรใช้กลวิธีและเครื่องมืออย่างง่าย ๆ สำหรับหัวข้อเรื่อง ที่ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในโรงเรียนทั้งสามขนาด มีเพียงส่วนน้อยที่เห็นตรงกัน คือ ให้ครูใหม่ประเมินตนเองตามแบบประเมินที่ทางโรงเรียนสร้างขึ้นนั้น ทั้งนี้ อาจจะเนื่องมาจาก เห็นว่าครูใหม่อาจจะประเมินไม่ตรงกับความเป็นจริง และในโรงเรียนมัธยมศึกษาส่วนใหญ่ไม่ได้จัดทำแบบประเมินไว้ จึงไม่ใช้วิธีนี้

จากผลการวิจัย พบว่า ปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานด้านการปฐมนิเทศครูใหม่ในโรงเรียนมัธยมศึกษาทั้งสามขนาด คือ การจัดสวัสดิการให้แก่ครูใหม่ไม่เพียงพอ ทั้งนี้อาจจะเนื่องมาจากโรงเรียนยังไม่มีความพร้อมในการบริการสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ รวมทั้งการจัดสวัสดิการด้วย ตามที่ สุพิชญา อีระกุล (2524) ได้กล่าวถึงความจำเป็นที่ต้องมีการนิเทศในสถานศึกษา ข้อหนึ่งว่า สถานศึกษายังไม่พร้อมด้านบุคลากร สิ่งอำนวยความสะดวก

ความสะดวกในการจัดการเรียนการสอน หรือทางโรงเรียนอาจจะยังไม่ทราบว่าจะมีครูใหม่ มาร่วมงานด้วยจึงไม่ได้เตรียมสวัสดิการต่าง ๆ ไว้ให้แก่ครูใหม่

2. งานด้านการจัดดำเนินการให้ครูมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตร

การให้ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับจุดหมาย หลักการ และโครงสร้างของหลักสูตร ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในโรงเรียนทั้งสามขนาด ส่วนใหญ่เลือกวิธีปฏิบัติตรงกัน คือ ประชุมครูเพื่อแนะนำชี้แจง ทั้งนี้อาจจะ เป็น เพราะหลักสูตรในระดับมัธยมศึกษาที่ใช้กันใน ปัจจุบันได้ประกาศใช้มาเป็นเวลานาน ครูส่วนใหญ่จึงมีความรู้ ความเข้าใจเป็นพื้นฐาน การ จัดประชุมครูเพื่อแนะนำชี้แจงจึง เป็นการทบทวน เพื่อให้ครูใช้หลักสูตรให้ประสบผลสำเร็จ มาก ยิ่งขึ้น ด้วยเหตุผลที่ว่าหลักสูตรจะประสบผลสำเร็จ มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลเพียงใดนั้น ขึ้นอยู่กับผู้บริหารและครูผู้สอนจะต้องศึกษาให้เข้าใจ มีความชำนาญในการใช้หลักสูตร (สันต์ ธรรมบำรุง, 2527) สำหรับหัวข้อเรื่องที่ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในโรงเรียนทั้งสาม ขนาดมีเพียงส่วนน้อยที่เห็นตรงกัน คือ เชิญวิทยากรมาให้ความรู้แก่ครูนั้น ทั้งนี้อาจจะ เนื่อง มาจากเห็นว่าหลักสูตรดังกล่าวได้มีการประกาศใช้มานานแล้ว ครูส่วนใหญ่มีความ เข้าใจ เป็น พื้นฐานจึงไม่จำเป็นต้อง เชิญวิทยากรมาให้ความรู้แก่ครูอีก

การทำข้อมูลเพื่อพัฒนาหลักสูตรให้เหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของ ท้องถิ่น ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในโรงเรียนทั้งสามขนาด ส่วนใหญ่เลือกวิธีปฏิบัติสามวิธี ได้แก่ สอบถามจากบุคลากรภายในโรงเรียน สสำรวจอาชีพที่มีในท้องถิ่น และศึกษาจาก เอกสารต่าง ๆ ทั้งนี้อาจจะ เป็น เพราะในโรงเรียนขนาดใหญ่มีบุคลากรจำนวนมาก สถานที่ตั้ง ของโรงเรียนขนาดใหญ่ส่วนใหญ่อยู่ใน เขตเมืองและใกล้แหล่งวิชาการ จึงมีความ เหมาะสมที่จะ ใช้วิธีสอบถามจากบุคลากรภายในโรงเรียนและศึกษาจาก เอกสารต่าง ๆ สำหรับโรงเรียน ขนาดกลางและโรงเรียนขนาดเล็กส่วนใหญ่อยู่นอกเมือง โดยเฉพาะโรงเรียนขนาดเล็กจะอยู่ ในท้องถิ่นที่มีความเจริญน้อย ในการจัดแผนการเรียนจึงต้องจัดให้สอดคล้องกับความต้องการ ของท้องถิ่น การใช้วิธีสำรวจอาชีพที่มีในท้องถิ่นจึง เป็นวิธีที่มีความ เหมาะสม ถึงแม้ว่าโดย หลักการแล้วโรงเรียนควรจัดแผนการเรียนให้นักเรียนเลือกหลาย ๆ แผน กว้างขวางพอสมควร แต่ทั้งนี้ต้องคำนึงถึงความพร้อมของโรงเรียนเป็นหลักในการพิจารณาด้วย ซึ่งได้แก่ สถานที่ และอุปกรณ์การเรียนการสอน (บัญญัติ บุระณะศิริ และ ลัดดา ตระหง่าน, 2526) ดังนั้นในการพิจารณาเลือกกิจกรรมการเรียนการสอนที่จะทำให้ผู้เรียนเกิดการ เรียนรู้ ครูจึง

ต้องใช้ดุลพินิจที่จะเลือกให้เหมาะสมกับสิ่งแวดล้อม (เซาว์ โรจนแสง และ วิจิตร ภักดีรัตน์, 2524) สำหรับหัวข้อเรื่องที่มีผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในโรงเรียนทั้งสามขนาด มีเพียงส่วนน้อยที่เห็นตรงกัน คือ สอบถามจากผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรโดยตรง ทั้งนี้อาจจะเนื่องมาจากเห็นว่า บุคลากรที่มีความรู้ ความชำนาญทางด้านหลักสูตรมีน้อย จึงไม่ใช้วิธีนี้

การปรับแผนการสอน คู่มือ และกิจกรรมการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับท้องถิ่น ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในโรงเรียนทั้งสามขนาด ส่วนใหญ่เลือกวิธีปฏิบัติสองวิธี ได้แก่ ประชุมภายในกลุ่มโรงเรียนและประชุมครู เพื่อแนะนำชี้แจง ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะโรงเรียนขนาดใหญ่มีบุคลากรจำนวนมากและมีบุคลากรที่มีความรู้ ความชำนาญหลายสาขาวิชาการรวมกัน เป็นกลุ่มโรงเรียนจึงมีสภาพการใช้หลักสูตรที่ใกล้เคียงกัน ปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นในงานด้านการพัฒนาหลักสูตรจึงใกล้เคียงกันด้วย และเป็นการสอดคล้องกับจุดประสงค์ในการจัดตั้งกลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษาของกรมสามัญศึกษาที่จะให้กลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษาได้มีการประสานงานกันในการจัดการศึกษามากยิ่งขึ้น (กรมสามัญศึกษา, 2524) การใช้วิธีประชุมภายในกลุ่มโรงเรียนจะมีความเหมาะสมมากกว่า สำหรับโรงเรียนขนาดกลางและโรงเรียนขนาดเล็กส่วนใหญ่ตั้งอยู่นอกเขตเมือง จึงมีความจำเป็นที่จะต้องปรับแผนการสอน คู่มือ และกิจกรรมการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับสภาพของท้องถิ่นและต้องอาศัยข้อมูลในท้องถิ่น การใช้วิธีประชุมครู เพื่อแนะนำชี้แจงจะเป็นวิธีที่เหมาะสมวิธีหนึ่ง ซึ่งจะได้ข้อมูลจากท้องถิ่นมาใช้ในการปรับแผนการสอน คู่มือ และกิจกรรมการเรียนการสอน

การจัดให้นักเรียน เลือกแผนการเรียน ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในโรงเรียนทั้งสามขนาด ส่วนใหญ่เลือกวิธีปฏิบัติสองวิธี ได้แก่ ให้นักเรียน เลือกเรียนตามความสนใจ ความถนัด และความสามารถ และให้ครูแนะแนวมีส่วนร่วมในการเลือกแผนการเรียนร่วมกับนักเรียนและผู้ปกครอง ทั้งนี้อาจจะ เป็นเพราะการให้นักเรียน เลือกเรียนตามความสนใจ ความถนัด และความสามารถ สอดคล้องกับหลักการของหลักสูตรมัธยมศึกษา ทั้งสองระดับ โดยเน้นการเลือกกลุ่มวิชาตามความถนัด ความสามารถ และความสนใจ เพื่อให้ผู้เรียนยึดเป็นอาชีพต่อไป (หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524) สำหรับการให้ครูแนะแนวมีส่วนร่วมในการเลือกแผนการเรียนร่วมกับนักเรียนและผู้ปกครองนั้น ถือเป็นความร่วมมือระหว่างบ้านและโรงเรียน ซึ่งจะช่วยให้ นักเรียน เลือกแผนการเรียนได้ถูกต้อง เหมาะสมกับความรู้ ความสามารถของตน โดยเฉพาะอย่างยิ่งครูแนะแนวนั้นจะเป็นผู้

ให้คำปรึกษา เกี่ยวกับการ เลือกแผนการ เรียน ได้ดีที่สุดใน

การส่งเสริมให้ครูมีคู่มือครู คู่มือการใช้หลักสูตร และแผนการสอน ผู้บริหาร
โรงเรียนมัธยมศึกษาในโรงเรียนทั้งสามขนาด ส่วนใหญ่เลือกวิธีปฏิบัติสองวิธี ได้แก่
จัดหาเพิ่มเติมจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และขอรับจากหน่วยศึกษานิเทศก์กรมสามัญศึกษา
ทั้งนี้อาจจะเป็น เพราะโรงเรียนขนาดใหญ่ส่วนใหญ่อยู่ใน เขตเมือง การจัดหาเพิ่มเติมจาก
หน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกระทำได้ง่าย สะดวกและรวดเร็วกว่า สำหรับโรงเรียนขนาด
กลางบางส่วนและโรงเรียนขนาดเล็กส่วนใหญ่ตั้งอยู่นอก เขตเมือง การใช้วิธีขอรับจากหน่วย
ศึกษานิเทศก์กรมสามัญศึกษา จึงมีความสะดวกมากกว่าขอจากหน่วยงานอื่น ๆ และเป็นหน้าที่
โดยตรงของหน่วยศึกษานิเทศก์กรมสามัญศึกษา ในการจัดหาวัสดุหลักสูตรไว้เพื่อบริการให้แก่
โรงเรียนต่าง ๆ และสำหรับหัวข้อเรื่องที่ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในโรงเรียนทั้งสาม
ขนาดมีเพียงส่วนน้อยที่เห็นตรงกัน คือ แต่งตั้งคณะกรรมการร่วมกันจัดทำเพื่อบริการแก่ครูนั้น
ทั้งนี้อาจจะเนื่องมาจากเห็นว่า เอกสารต่าง ๆ มีเพียงพอแล้ว และถ้าหากแต่งตั้งคณะกรรมการ
ร่วมกันจัดทำเพื่อบริการแก่ครูอีก นอกจากจะต้องใช้งบประมาณจำนวนมากแล้วอาจจะด้อย
มาตรฐานและจะมีผลกระทบต่อ การเรียนการสอนได้

จากผลการวิจัย พบว่า ปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานด้านการจัด
ดำเนินการให้ครูมีความรู้ ความเข้าใจ เรื่องหลักสูตรในโรงเรียนมัธยมศึกษาทั้งสามขนาด คือ
บุคลากรในโรงเรียนขาดความรู้ ความเข้าใจในการนำผลการวิจัยมาใช้ ทั้งนี้อาจจะเนื่องมา
จากในปัจจุบันผลการวิจัยทางด้านหลักสูตรมีมาก แต่ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาส่วนใหญ่ยัง
ขาดความรู้ ความเข้าใจในเรื่องของการวิจัย ตามที่ฝ่ายวิจัยคณะครุศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (2527) ได้พบว่า สภาพงานวิจัยในปัจจุบันยังไม่เป็นที่เผยแพร่
โดยทั่วไปในโรงเรียนและการอ่านผลการวิจัยไม่เข้าใจ มีปัญหาและอุปสรรคหลายประการ
และสอดคล้องกับแนวคิดของ โกวิท ประवालพฤษ (2524) ที่กล่าวถึงงานวิจัยว่า
งานวิจัยเป็นลักษณะงานทางวิชาการที่อ่านยาก ไม่ดึงดูดความสนใจ และมีศัพท์เทคนิคต่าง ๆ
ที่บุคคลทั่วไปไม่สามารถเข้าใจได้

3. การส่งเสริม สนับสนุน ประสานงาน และกระตุ้นให้ครูพัฒนาการเรียน การสอน และงานในหน้าที่ด้านต่าง ๆ

3.1 งานด้านการเรียนการสอน

การส่งเสริม สนับสนุน และประสานงานให้ครูจัดทำแผนการสอน ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในโรงเรียนทั้งสามขนาด ส่วนใหญ่เลือกวิธีปฏิบัติตรงกัน คือ แนะนำและให้ความรู้เกี่ยวกับการใช้แผนการสอน ทั้งนี้อาจจะ เป็น เพราะผู้บริหารโรงเรียน นอกจากจะเป็นผู้ควบคุมการจัดการเรียนการสอนภายในโรงเรียนแล้ว ในขณะที่เดียวกันจะต้อง ทำหน้าที่นี้ เทศการศึกษาควบคู่กันไป ตามที่ ชารี มณีศรี (2523) ได้กล่าวถึงงานที่ผู้บริหารโรงเรียนควรปฏิบัติ คือ ให้คำปรึกษาหารือเป็นรายบุคคลหรือเป็นหมู่ และจัดประชุม ปฏิบัติการแบบต่าง ๆ สำหรับหัวข้อเรื่อง que ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในโรงเรียนทั้งสาม ขนาดมีเพียงส่วนน้อยที่เห็นตรงกัน คือ ประชุมสัมมนาเพื่อสำรวจปัญหาและความต้องการของ ครูนั้น ทั้งนี้อาจจะ เนื่องมาจาก เห็นว่ามีครูจำนวน ไม่น้อยที่ไม่ให้ความร่วมมือในการตอบตาม ข้อเท็จจริง

การส่งเสริม สนับสนุนให้ครูปรับปรุงวิธีสอนของตน ผู้บริหารโรงเรียน มัธยมศึกษาในโรงเรียนทั้งสามขนาด ส่วนใหญ่เลือกวิธีปฏิบัติตรงกัน คือ แนะนำให้ครูศึกษาค้นคว้า เกี่ยวกับวิธีสอนแบบต่าง ๆ เพิ่มเติม ทั้งนี้อาจจะ เป็น เพราะผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา ตระหนักดีว่า ครูได้เรียนรู้วิธีสอนแบบต่าง ๆ มาเป็นอย่างดีแล้ว ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา จึงเพียงแต่แนะนำให้ค้นคว้าเกี่ยวกับวิธีสอนต่าง ๆ เพิ่มเติม ซึ่งจะช่วยให้ครูปรับปรุงวิธีสอน ของตนให้ดีขึ้นได้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ สายหยุด จำปาทอง (อ้างถึงใน ชารี มณีศรี, 2527) ได้กล่าวไว้ว่า จะต้องส่งเสริมให้ครูทดลองสิ่งแปลก ๆ ใหม่ ๆ เช่น วิธีสอน สำหรับหัวข้อเรื่อง que ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในโรงเรียนทั้งสามขนาดมีเพียงส่วน น้อยที่เห็นตรงกัน คือ จัดหาผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวิธีสอนให้ครูศึกษานั้น ทั้งนี้อาจจะ เนื่องมาจาก เห็นว่า ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาส่วนใหญ่มีความรู้ เกี่ยวกับการวิจัยไม่เพียงพอ จึงยังไม่เห็นความสำคัญของงานวิจัยเท่าที่ควร อีกทั้งสภาพงานวิจัยในปัจจุบันยังไม่เป็นที่ เผยแพร่โดยทั่วไปในโรงเรียน และการอ่านผลการวิจัยไม่เข้าใจ มีปัญหาและอุปสรรคหลาย ประการ (ฝ่ายวิจัยคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2527)

การส่งเสริม สนับสนุนให้ครูสอนตรงตามวุฒิ ความถนัด และความสามารถ ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในโรงเรียนทั้งสามขนาด ส่วนใหญ่เลือกวิธีปฏิบัติตรงกัน คือ จัดสอนให้ตรงตามวุฒิของครู ในทัศนะของผู้วิจัยเห็นว่าวิธีการนี้มีความเหมาะสมดีแล้ว ทั้งนี้เพราะการจัดให้ครูสอนตรงตามวุฒินั้น แสดงให้ทราบว่าครูที่เรียนจบในสาขาวิชาใดก็จะมีความรู้ ความเชี่ยวชาญในสาขาวิชาที่ตนเรียนมา และ เมื่อครูได้สอนในวิชาที่ตนเลือกเรียนมาจะช่วยให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ตามที่กรมวิชาการ (2528) ได้ให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงการเรียนการสอนตามหลักสูตร ตามการรับรู้ของนักเรียน ข้อหนึ่งว่า ครูควรได้สอนตรงกับวิชาที่เรียนมา หรือมีความรู้ ความถนัดในวิชาที่สอนเป็นอย่างดี สำหรับหัวข้อเรื่องที่ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในโรงเรียนทั้งสามขนาดมีเพียงส่วนน้อยที่เห็นตรงกัน คือ ประชุมปรึกษากับคณะครูเพื่อสำรวจความสามารถของครูนั้น ทั้งนี้อาจจะเนื่องมาจากเห็นว่าครูที่มีวุฒิใดก็จะมีความรู้ ความสามารถ และความถนัดในสาขาวิชาที่ปรากฏตามวุฒิของตนอยู่แล้ว จึงไม่จำเป็นต้องประชุมปรึกษาเพื่อสำรวจความสามารถอีก และในเรื่องของความสามารถนั้น เป็นลักษณะเฉพาะตัวของบุคคล ผู้ที่ทราบว่าตนมีความสามารถด้านใดเป็นอย่างดีก็คือตนเอง ดังนั้นถ้าให้ผู้อื่นสำรวจหรือวินิจฉัยว่ามีความสามารถอย่างไรนั้น อาจจะผิดพลาดได้ง่าย

การส่งเสริม สนับสนุนให้ครูสอน เพื่อให้บรรลุจุดประสงค์การเรียนรู้ ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในโรงเรียนทั้งสามขนาด ส่วนใหญ่เลือกวิธีปฏิบัติสองวิธี ได้แก่ แนะนำให้ครูใช้สื่อการเรียนการสอน และแนะนำและส่งเสริมให้มีการจัดสอนซ่อมเสริม ทั้งนี้อาจจะ เป็น เพราะการใช้สื่อการเรียนการสอนจะช่วยให้นักเรียน เรียนรู้ได้เร็วขึ้น และเข้าใจเนื้อหาที่ครูสอนได้ง่ายขึ้น ตามที่ เซาว์ โจนแสง และ วิจิตร ภักดีรัตน์ (2524) ได้ชี้ให้เห็นถึงสิ่งแวดล้อมที่ต้องคำนึงถึงในการจัดการเรียนการสอนข้อหนึ่งคือ สื่อการเรียนที่จะนำมาเสริมสร้างความรู้ให้ผู้เรียนกว้างขวางยิ่งขึ้น และ รุ่ง แก้วแดง (อ้างถึงใน สุธน ชาลีเครือ, 2527) กล่าวไว้ว่า ถ้ามีสื่อ มีอุปกรณ์ เด็กจะเรียนได้ดี โดยเฉพาะการเรียนที่เป็นนามธรรม สำหรับวิธีแนะนำและส่งเสริมให้มีการจัดสอนซ่อมเสริม นั้น เป็นวิธีหนึ่งที่จะช่วยให้นักเรียนบรรลุจุดประสงค์การเรียนรู้ได้ การสอนซ่อมเสริมถือเป็นการสอนกรณีพิเศษนอกเหนือไปจากแผนการสอนโดยปกติ เพื่อแก้ไขส่วนบกพร่องที่พบในตัวนักเรียน (สมพงษ์ ธรรมอุปการณ และคณะ, 2526)

การส่งเสริม สนับสนุนให้ครูใช้วิธีสอนหลาย ๆ วิธี ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในโรงเรียนทั้งสามขนาด ส่วนใหญ่เลือกวิธีปฏิบัติตรงกัน คือ จัดหาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับวิธีสอนให้ครูศึกษา ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะการให้ครูศึกษาเกี่ยวกับวิธีสอนจากเอกสารจะสะดวก รวดเร็ว ได้ข้อมูลมากกว่าและช่วยลดงานด้านอื่น ๆ ตามที่ ประกาศ แสงเพชร (2521) ได้กล่าวถึง การใช้เอกสารว่าคุณค่าของ เอกสารนี้เป็นประโยชน์มากเพราะ เป็นการลดงานด้านอื่น ๆ เช่น แทนที่จะประชุมหรือแนะนำเป็นรายบุคคลอาจใช้เอกสารแทนสำหรับหัวข้อ เรื่องที่ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในโรงเรียนทั้งสามขนาดมี เพียงส่วนน้อยที่เห็นตรงกัน คือ จัดหาวิธีสอนใหม่ ๆ ให้แก่ครูนั้น ทั้งนี้อาจจะเนื่องมาจากเห็นว่าขาดบุคลากรที่มีความรู้ ความชำนาญในเรื่องเทคนิค วิธีสอนทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน จึงไม่ได้ปฏิบัติ

การติดตามการปฏิบัติการสอนของครู ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในโรงเรียนทั้งสามขนาด ส่วนใหญ่เลือกวิธีปฏิบัติสองวิธี ได้แก่ จัดผู้รับผิดชอบสอนแทนครูที่ขาด ลา บ່วย หรือไปราชการ และมอบหมายให้หัวหน้าหมวดวิชาดำเนินการและรายงาน ทั้งนี้อาจจะเป็น เพราะการจัดให้มีผู้รับผิดชอบสอนแทนครูที่ขาด ลา บ່วย หรือไปราชการนั้นจะช่วยให้การจัดการเรียนการสอนดำเนินไปตามปกติ และไม่เกิดผลเสียกับนักเรียน เมื่อครูที่สอนประจำไม่อยู่ สำหรับการมอบหมายให้หัวหน้าหมวดวิชาดำเนินการและรายงานนั้น เนื่องจากหัวหน้าหมวดวิชา เป็นผู้ที่รับผิดชอบการสอนของครูในหมวดวิชาโดยตรงและ เป็นผู้ที่มีความใกล้ชิดกับครูมากกว่าผู้บริหารโรงเรียน การประสานงาน ติดตามการเรียนการสอน กระทำได้สะดวกและทั่วถึง ตามที่ หน่วยศึกษานิเทศก์กรมสามัญศึกษา (2529) ได้กล่าวถึงหน้าที่ของหัวหน้าหมวดวิชา ข้อหนึ่งว่า นิเทศ ติดตามผลการปฏิบัติงานของครูในหมวดวิชา

การจัดตารางสอนและตารางการใช้ห้องเรียน ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในโรงเรียนทั้งสามขนาด ส่วนใหญ่เลือกวิธีปฏิบัติสองวิธี ได้แก่ มอบหมายให้ฝ่ายวิชาการดำเนินการโดยตรง และมอบหมายให้หัวหน้าหมวดวิชาพร้อมกันดำเนินการ ทั้งนี้อาจจะเป็น เพราะโรงเรียนขนาดใหญ่และโรงเรียนขนาดกลาง ส่วนใหญ่จะมีจำนวนบุคลากรและห้องเรียนจำนวนมาก การร่วมมือกันระหว่างฝ่ายวิชาการและหมวดวิชา โดยการมอบหมายให้ฝ่ายวิชาการดำเนินการร่วมกับหัวหน้าหมวดวิชาแต่ละหมวด จะช่วยให้การจัด

ตารางสอนและตารางการใช้ห้องเรียนมีความถูกต้อง รวดเร็ว และเหมาะสมมากยิ่งขึ้น สำหรับโรงเรียนขนาดเล็กส่วนใหญ่จะมีจำนวนบุคลากรและห้องเรียนจำนวนน้อย จึงสมควรให้ฝ่ายวิชาการดำเนินการโดยตรง เพราะเป็นผู้ที่ทราบรายละเอียดต่าง ๆ เกี่ยวกับการจัดตารางสอนและตารางการใช้ห้องเรียนได้ดีกว่าฝ่ายอื่น ๆ

การสร้างบรรยากาศในห้องเรียน เพื่อให้ส่งผลต่อการบรรลุจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในโรงเรียนทั้งสามขนาด ส่วนใหญ่เลือกวิธีปฏิบัติสองวิธี ได้แก่ ส่งเสริมให้ครูจัดห้องเฉพาะวิชา และส่งเสริมให้ครูจัดห้องเรียนให้เหมาะสมกับสภาพการเรียนการสอน ทั้งนี้อาจจะเป็น เพราะโรงเรียนขนาดใหญ่ส่วนใหญ่จะมีบุคลากรจำนวนห้องเรียน และงบประมาณจำนวนมาก การส่งเสริมให้ครูจัดห้องเฉพาะวิชาจึงเป็นสิ่งที่มีความเหมาะสมสำหรับโรงเรียนขนาดกลางและโรงเรียนขนาดเล็กส่วนใหญ่จะมีบุคลากรน้อยกว่า จำนวนห้องเรียน และงบประมาณน้อย จึงใช้วิธีส่งเสริมให้ครูจัดห้องเรียนให้เหมาะสมกับสภาพการเรียนการสอน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ จินดา จำเพียร (2531) โดยพบว่า การดำเนินการเพื่อให้ครูมีการจัดชั้นเรียนและสร้างบรรยากาศในห้องเรียนให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ผู้บริหารโรงเรียนส่งเสริมให้ครูตกแต่งห้องเรียน หรือจัดสถานที่เรียนให้เหมาะสมกับสภาพการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนมากที่สุด สำหรับหัวข้อ เรื่องที่ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในโรงเรียนทั้งสามขนาดมีเพียงส่วนน้อยที่เห็นตรงกัน คือ ส่งเสริมให้ครูจัดกลุ่มนักเรียนตามความถนัดและความสามารถนั้น ทั้งนี้อาจจะเนื่องมาจากเห็นว่านักเรียนส่วนใหญ่ได้เข้าเรียนตามแผนการเรียนที่ตนเลือกไว้ ซึ่งมีลักษณะของการจัดกลุ่มนักเรียนตามความถนัดและความสามารถในตัวอยู่แล้ว

การกระตุ้นให้ครูปฏิบัติตามระเบียบการวัดผลและประเมินผลการเรียน ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในโรงเรียนทั้งสามขนาด ส่วนใหญ่เลือกวิธีปฏิบัติตรงกัน คือ ประชุมครู เพื่อแนะนำชี้แจง ทั้งนี้อาจจะเป็น เพราะเห็นว่าเป็นวิธีที่สะดวก รวดเร็ว ประหยัด และใช้กับบุคลากรจำนวนมากได้ในเวลาเดียวกัน เมื่อครูมีปัญหาจะสามารถซักถามได้ทันที ตามที่ นิพนธ์ รอดภัย (2524) ได้กล่าวถึงการดำเนินงานที่เกี่ยวกับการวัดผลและประเมินผลการเรียนว่า แนะนำส่งเสริมให้ครูศึกษาระเบียบกฎเกณฑ์เกี่ยวกับการสอบให้เข้าใจแจ่มชัด พยายามส่งเสริมให้ครูมีความสามารถในการวัดและประเมินผล ด้านเทคนิคการออกข้อสอบ การให้คะแนน การประเมินผลการสอน สำหรับหัวข้อ เรื่องที่ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาใน

โรงเรียนทั้งสามขนาดมีเพียงส่วนน้อยที่เห็นตรงกัน คือ เขียววิทยากรมาให้ความรู้ นั้น ทั้งนี้ อาจจะเนื่องมาจากเห็นว่าขาดบุคลากรที่มีความรู้ทางด้าน การวัดผลและประเมินผลการเรียน โดยตรง

จากผลการวิจัย พบว่า ปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานด้านการ ส่งเสริม สนับสนุน ประสานงาน และกระตุ้นให้ครูพัฒนาการเรียนการสอนในโรงเรียน มัธยมศึกษาทั้งสามขนาด คือ ครูไม่เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการสอนโดยยัง เป็นศูนย์กลางการเรียนการสอน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของนักการศึกษาบางท่าน อาทิ เอนก แยมบาน (2530) และ สถาพร พันธุ์ประยูร (2530) ทั้งนี้อาจจะเนื่องจากครูเคยชินกับการ สอนตามหลักสูตร เดิม ทั้ง ๆ ที่ได้ใช้หลักสูตรใหม่มานานแล้ว โดยหลักสูตร เดิม เน้นให้ นักเรียนท่องจำ ครูผู้สอนจึงเห็นว่าสะดวกสบายกว่า ไม่ต้องเตรียมตัวมาก อาศัยจาก ประสบการณ์ในการสอนในปีที่ผ่านมา ๆ มา หรือค้นคว้าบ้าง เล็กน้อยก็สอนได้ แต่หลักสูตรใหม่ จะ เน้นให้นักเรียนคิด เป็น ปฏิบัติได้ และแก้ปัญหาได้ จึง เป็นกระบวนการที่ซับซ้อน และมี หลายขั้นตอน ต้องใช้เวลาในการเตรียมการสอนมากกว่าหลักสูตร เดิม และทั้งนี้ครูมีงานต้อง ปฏิบัติมากจึงอาจจะไม่มีเวลา เพียงพอในการ เตรียมการสอนตามหลักสูตรใหม่

3.2 งานด้านสื่อการเรียนการสอนและวัสดุอุปกรณ์การสอน

การส่งเสริมให้ครูมีความรู้ด้านสื่อการเรียนการสอนและวัสดุอุปกรณ์การสอน ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในโรงเรียนทั้งสามขนาด ส่วนใหญ่ เลือกวิธีปฏิบัติสองวิธี ได้แก่ จัดโครงการสำหรับจัดหาสื่อการเรียนการสอนและวัสดุอุปกรณ์การสอนที่ตรงตามจุด มุ่งหมายของหลักสูตร และแนะนำให้ครูใช้วัสดุในท้องถิ่นมาเป็นสื่อการเรียนการสอนและวัสดุ อุปกรณ์การสอน ทั้งนี้อาจจะ เป็น เพราะโรงเรียนขนาดใหญ่และโรงเรียนขนาดกลาง ส่วนใหญ่ มีความพร้อม ด้านบุคลากรและงบประมาณ การจัดโครงการจัดหาสื่อการเรียนการสอนและ วัสดุอุปกรณ์การสอนจะช่วยในการพัฒนาครูให้มีความรู้ ความสามารถในการผลิตและใช้สื่อมากขึ้น ตามที่ อิริกสัน (Erikson, 1968) ได้เสนอหลักในการจัดสื่อการเรียนการสอนและวัสดุ อุปกรณ์การสอนไว้ข้อหนึ่งว่า โครงการจัดหาสื่อการเรียนการสอนและวัสดุอุปกรณ์การสอนของ โรงเรียน ควรส่งเสริมและพัฒนาครูผู้สอนไปด้วย โดย เปิดโอกาสให้ครูผู้สอนได้เพิ่มพูน ความรู้และทักษะในการใช้สื่อการเรียนการสอนและวัสดุอุปกรณ์การสอนต่าง ๆ ให้ดียิ่งขึ้น โดยประสานงานกับผู้ที่ทำหน้าที่รับผิดชอบ เกี่ยวกับหลักสูตร เพื่อจัดประชุมสัมมนา จัดสาธิตการ

ใช้อุปกรณ์การสอนให้แก่ครูผู้สอน สำหรับโรงเรียนขนาดเล็กส่วนใหญ่มีความพร้อมในด้านบุคลากรและงบประมาณน้อย จึงใช้วิธีแนะนำให้ครูใช้วัสดุในท้องถิ่นมาเป็นสื่อการเรียนการสอนและวัสดุอุปกรณ์การสอน ทั้งนี้สอดคล้องกับแนวคิดของ อิริกสัน (Erikson, 1968) ซึ่งได้ให้ความเห็นไว้ว่า ผู้บริหารโรงเรียนจะต้องมีความรู้เกี่ยวกับสื่อการเรียนการสอน สามารถที่จะให้คำแนะนำ เผยแพร่ หรือสร้างสรรค์สื่อการเรียนการสอน เพื่อให้สามารถนำมาใช้ในโรงเรียนได้ สำหรับหัวข้อเรื่องที่ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในโรงเรียนทั้งสามขนาดมีเพียงส่วนน้อยที่เห็นตรงกัน คือ แนะนำให้ครูนำผลการวิจัยที่เกี่ยวกับสื่อการเรียนการสอนและวัสดุอุปกรณ์การสอน เข้ามาใช้ในการเรียนการสอนนั้น ทั้งนี้อาจจะเนื่องมาจากเห็นว่าผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษายังมีความรู้ ความเข้าใจในการอ่านงานวิจัยไม่เพียงพอ และสภาพงานวิจัยในปัจจุบันยังไม่เป็นที่เผยแพร่โดยทั่วไปในโรงเรียน และการอ่านผลงานวิจัยมีปัญหาและอุปสรรคหลายประการ (ฝ่ายวิจัยคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2527)

การส่งเสริมให้ครูใช้สื่อการเรียนการสอนและวัสดุอุปกรณ์การสอน

ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในโรงเรียนทั้งสามขนาด ส่วนใหญ่เลือกวิธีปฏิบัติตรงกัน คือ แนะนำให้ครูผลิตสื่อต่าง ๆ ด้วยตนเอง ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะการให้ครูได้มีโอกาสผลิตสื่อต่าง ๆ ด้วยตนเอง นอกจากจะเป็นวิธีที่สะดวก ประหยัดค่าใช้จ่ายในการซื้อสื่อสำเร็จ และใช้ได้ตรงตามวัตถุประสงค์ของครูผู้ผลิตแล้ว ยังเป็นการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ให้แก่ครูได้อีกทางหนึ่ง ตามที่ อิริกสัน (Erikson, 1968) ได้เสนอหลักการจัดสื่อการเรียนการสอนและวัสดุอุปกรณ์การสอนข้อหนึ่ง คือ สื่อการเรียนการสอนและวัสดุอุปกรณ์การสอนต่าง ๆ สามารถนำไปใช้ได้สะดวก ตรงตามความต้องการของครูผู้สอน ผู้บริหารโรงเรียนควรเปิดโอกาสให้คณะครูได้มีส่วนในการคัดเลือก สำหรับหัวข้อเรื่องที่ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในโรงเรียนทั้งสามขนาดมีเพียงส่วนน้อยที่เห็นตรงกัน คือ จัดให้มีการสาธิตการผลิตสื่อการเรียนการสอนและวัสดุอุปกรณ์การสอนนั้น ทั้งนี้อาจจะเนื่องมาจากขาดแคลนวิทยากรหรือผู้ที่มีความรู้ ความชำนาญในการผลิตสื่อการเรียนการสอนและวัสดุอุปกรณ์การสอน

การบำรุงรักษาสื่อต่าง ๆ ให้อยู่ในสภาพที่จะใช้งานได้ตลอดเวลา

ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในโรงเรียนทั้งสามขนาด ส่วนใหญ่เลือกวิธีปฏิบัติตรงกัน คือ จัดให้มีผู้รับผิดชอบในการบำรุงรักษาสื่อต่าง ๆ โดยเฉพาะ ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะผู้รับผิดชอบจะเป็นผู้ดูแลสิ่งต่าง ๆ ให้พร้อมที่จะนำมาใช้ได้อีกในคราวต่อไป และเป็นการป้องกันการ

สูญหายได้วิธีหนึ่ง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ อิริกสัน (Erikson, 1968) ที่ได้กล่าวถึงหลักการจัดสื่อการเรียนการสอนและวัสดุอุปกรณ์การสอนไว้ข้อหนึ่งว่า สื่อการเรียนการสอนและวัสดุอุปกรณ์การสอนต่าง ๆ ครูผู้สอนจะต้องนำไปใช้ได้โดยง่าย นั่นคืออุปกรณ์จะต้องมีคุณภาพดี มีคนช่วยเหลือ ซึ่งทางโรงเรียนทำได้โดยตั้งศูนย์สื่อการเรียนการสอนและวัสดุอุปกรณ์การสอน เป็นส่วนกลาง มีเจ้าหน้าที่ซึ่งมีความรู้ด้านนี้ประจำอยู่ เพื่ออำนวยความสะดวกและตรวจสอบสภาพวัสดุอุปกรณ์อยู่เสมอ สำหรับหัวข้อ เรื่องที่ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในโรงเรียนทั้งสามขนาดมีเพียงส่วนน้อยที่เห็นตรงกัน คือ เชิญวิทยากรมาให้ความรู้เกี่ยวกับการซ่อมแซมสื่อต่าง ๆ นั้น ทั้งนี้อาจจะเนื่องมาจากเห็นว่าขาดแคลนวิทยากรที่มีความรู้เกี่ยวกับการซ่อมแซมสื่อต่าง ๆ และในบางครั้งครูผู้สอนจะซ่อมแซมสื่อต่าง ๆ ด้วยตนเอง

การเก็บรักษาสื่อการเรียนการสอนและวัสดุอุปกรณ์การสอน ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในโรงเรียนทั้งสามขนาด ส่วนใหญ่เลือกวิธีปฏิบัติตรงกัน คือ มอบหมายให้มีผู้รับผิดชอบจัดทำบัญชีวัสดุให้ถูกต้องตามระเบียบและเป็นปัจจุบัน ทั้งนี้อาจจะ เป็นเพราะสื่อการเรียนการสอนและวัสดุอุปกรณ์การสอน เป็นสิ่งที่มีคุณค่า มีราคา และบางประเภทมีราคาแพงมาก จึงต้องเก็บรักษาให้ดีและอยู่ในสถานที่ที่เหมาะสม เพื่อป้องกันการชำรุดสูญหาย ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ อิริกสัน (Erikson, 1968) ที่กล่าวว่าผู้บริหารจะเป็นผู้นำในการกำหนดนโยบายและแนวทางในการจัดหา การใช้ การบำรุงรักษาสื่อการเรียนการสอนและวัสดุอุปกรณ์การสอน ตลอดจนการมอบหมายหน้าที่ความรับผิดชอบ สำหรับหัวข้อ เรื่องที่ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในโรงเรียนทั้งสามขนาดมีเพียงส่วนน้อยที่เห็นตรงกัน คือ มอบหมายให้มีผู้รับผิดชอบตรวจสอบสภาพสื่อเป็นระยะ ๆ นั้น ทั้งนี้อาจจะเนื่องมาจากเห็นว่าสื่อการเรียนการสอนและวัสดุอุปกรณ์การสอนส่วนใหญ่ยังอยู่ในสภาพที่สมบูรณ์สามารถนำมาใช้ได้ตลอดเวลา รวมทั้งผู้บริหารโรงเรียนและครูมีงานอื่นที่จะต้องปฏิบัติอีกมาก จึงไม่มีเวลาเพียงพอที่จะตรวจสอบสื่อต่าง ๆ เป็นระยะ ๆ แต่จะตรวจสอบเมื่อสิ้นปีการศึกษา

จากผลการวิจัย พบว่า ปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานด้านสื่อการเรียนการสอนและวัสดุอุปกรณ์การสอนในโรงเรียนมัธยมศึกษาทั้งสามขนาด คือ ครูยังขาดความคิดสร้างสรรค์ในการดัดแปลงวัสดุในท้องถิ่นมาใช้ เป็นสื่อการเรียนการสอน ทั้งนี้อาจจะเนื่องมาจากครูขาดความรู้และประสบการณ์ในการจัดทำสื่อ ซึ่งส่วนใหญ่จะพบว่า ครูใช้วิธีซื้อสื่อสำเร็จรูป เพราะมีความสะดวกกว่า ผู้บริหารโรงเรียนจึงควรส่งเสริมสนับสนุนให้ครู

เข้ารับการอบรมการผลิตสื่อการเรียนการสอนและวัสดุอุปกรณ์การสอนจากสถาบันการศึกษาชั้นสูง ได้แก่ มหาวิทยาลัยหรือวิทยาลัยต่าง ๆ ซึ่งมักจะเปิดการอบรมในช่วงปิดภาคเรียน นอกจากนี้ผู้บริหารโรงเรียนยังควรส่งเสริมให้ครูตัดแปลงวัสดุที่มีในท้องถิ่นมาเป็นอุปกรณ์การสอน จัดให้มีการประกวดสื่อการเรียนการสอนและวัสดุอุปกรณ์การสอนที่ใช้วัสดุของท้องถิ่น จัดทัศนศึกษาดูงานการผลิตสื่อและการใช้สื่อในโรงเรียนต่าง ๆ วิธีการดังกล่าวจะเป็นแนวทางให้ครูเกิดความคิดสร้างสรรค์ในการตัดแปลงวัสดุที่มีในท้องถิ่นมาผลิตเป็นสื่อการเรียนการสอนและวัสดุอุปกรณ์การสอนได้

3.3 งานด้านบริการสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ

การให้ข้อมูลสารสนเทศทางวิชาการแก่ครู ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในโรงเรียนทั้งสามขนาด ส่วนใหญ่เลือกวิธีปฏิบัติตรงกัน คือ แต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำเอกสารเผยแพร่ ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะการมีคณะกรรมการเป็นผู้รับผิดชอบจัดทำเอกสาร จะช่วยให้การบริการข่าวสารสนเทศต่าง ๆ มีความถูกต้อง รวดเร็วทันเหตุการณ์และทั่วถึงมากขึ้น และการเผยแพร่ด้วยเอกสารสามารถทำได้กับคนจำนวนมาก ตามที่ ประภาศแสง เพชร (2521) ได้กล่าวถึงการใช้ออกสารไว้ว่า เอกสารที่ศึกษานิเทศก์เผยแพร่ให้ครูเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน เอกสารนี้จะช่วยลดงานด้านอื่น ถ้าเป็นเอกสารที่ผลิตร่วมกันระหว่างครูกับศึกษานิเทศก์จะทำให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น สำหรับหัวข้อเรื่องที่ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในโรงเรียนทั้งสามขนาดมีเพียงส่วนน้อยที่เห็นตรงกัน คือ จัดเจ้าหน้าที่บริการโดยใช้เครื่องคอมพิวเตอร์นั้น ทั้งนี้อาจจะเนื่องมาจากเห็นว่าขาดบุคลากรที่มีความรู้เกี่ยวกับการใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ ขาดงบประมาณในการจัดซื้อ รวมทั้งขาดสถานที่ที่เหมาะสมในการเก็บรักษา

การจัดกิจกรรมนันทนาการเพื่อบริการแก่ครู ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในโรงเรียนทั้งสามขนาด ส่วนใหญ่เลือกวิธีปฏิบัติตรงกัน คือ แต่งตั้งคณะกรรมการจัดงานสังสรรค์รื่นเริงในบางโอกาส ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะการจัดงานดังกล่าวนอกจากจะช่วยให้ครูได้มีโอกาสพักผ่อนภายหลังเสร็จจากภารกิจแล้ว ยังเป็นการส่งเสริมความสามัคคี ความเข้าใจอันดีต่อกันในการร่วมกันทำงาน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ภิญญู สาธร (2523) ที่กล่าวถึง โครงการนันทนาการเพื่อบริการแก่ครูไว้ข้อหนึ่งว่า ให้ใช้วิธีการจัดประชุมพบปะ

สังสรรค์รื่น เรือง สำหรับหัวข้อ เรื่องที่ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในโรงเรียนทั้งสามขนาด มีเพียงส่วนน้อยที่เห็นตรงกัน คือ แต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อจัดการแข่งขันกีฬาระหว่างครุภัณฑ์ทั้งนี้อาจจะเนื่องมาจากเห็นว่าครุส่วนใหญ่มีภารกิจในการจัดการเรียนการสอน ไม่มีเวลาเพียงพอในการเข้าร่วมกิจกรรมนี้ เพราะต้องใช้เวลาภายหลังจากโรงเรียนเลิกและในวันหยุดราชการ

การติดตามและประเมินผลการบริการสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในโรงเรียนทั้งสามขนาด ส่วนใหญ่เลือกวิธีปฏิบัติสองวิธี ได้แก่ สังเกตจากการใช้งานให้เกิดประโยชน์อย่างคุ้มค่า และสอบถามจากบุคลากรในโรงเรียน ทั้งนี้อาจจะ เป็นเพราะทั้งสองวิธีที่กล่าวถึงนั้น เป็นวิธีที่ใช้สะดวก ไม่สลับซับซ้อน ทราบผลได้ทันที และใช้ได้ทุกเวลาเมื่อต้องการติดตามประเมินผล สำหรับวิธีการสังเกตนั้น เบน เอ็ม แฮร์ริส (Ben M. Harris, 1975) ได้กล่าวไว้ว่า เป็นการสังเกตเพื่อวิเคราะห์ ซึ่งจะมีผลต่อผู้ถูกสังเกตมากกว่าผู้สังเกต และวิธีสอบถามจากบุคลากรในโรงเรียนจะเป็นการยืนยันผลที่ได้จากการสังเกตอีกทางหนึ่งซึ่ง เป็นการป้องกันความลำเอียงที่อาจจะเกิดขึ้นได้ ทั้งสองวิธีดังกล่าวนี้จึง เป็นวิธีง่าย ๆ สอดคล้องกับกองแผนงาน กรมสามัญศึกษา (2527) ที่กล่าวถึง การนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียนว่าควรใช้กลวิธีและ เครื่องมือง่าย ๆ

จากผลการวิจัย พบว่า ปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานด้านการบริการสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ในโรงเรียนมัธยมศึกษาแต่ละขนาดนั้น พบว่า แตกต่างกันดังนี้ ปัญหาและอุปสรรคที่พบบ่อยมากในโรงเรียนขนาดใหญ่และขนาดเล็ก คือ ไม่มีงบประมาณเพียงพอที่จะบริการสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ให้แก่ครุ ทั้งนี้อาจจะ เป็นเพราะการบริการสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ให้แก่ครุ นั้นต้องกระทำต่อเนื่องทุก ๆ ปี เป็นเวลานานและโรงเรียนยังไม่มีวิธีทางงบประมาณมาทดแทนในส่วนที่ขาดไป ฉะนั้นจึงควรหาวิธีอื่น ๆ เพื่อให้ได้มาซึ่งงบประมาณ ความสามารถของผู้บริหารสถานศึกษาก็มีส่วนเอื้อต่อการจัดหาเช่นกัน เช่น การได้รับความช่วยเหลือจากชุมชนหรือสมาคม ตลอดจนชมรมต่าง ๆ เช่น สมาคมผู้ปกครองและสมาคมศิษย์เก่า เป็นต้น (บุญมี เฌรยอด, 2528) สำหรับปัญหาและอุปสรรคที่พบในโรงเรียนขนาดกลาง คือ อาคารสถานที่และเครื่องมือเครื่องใช้ไม่เพียงพอที่จะอำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนการสอน ทั้งนี้อาจจะเนื่องมาจากมีจำนวนนักเรียนมากขึ้น ความต้องการในการใช้อุปกรณ์ต่าง ๆ มีมากขึ้นด้วย จึง เป็นสาเหตุให้อาคารและ เครื่องมือ

เครื่องใช้ไม่เพียงพอ

3.4 งานด้านการประเมินผล

การให้ครูมีโอกาสดูแลความคิดเห็น เกี่ยวกับการปฏิบัติงานของโรงเรียน ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในโรงเรียนทั้งสามขนาด ส่วนใหญ่เลือกวิธีปฏิบัติตรงกัน คือ จัดให้มีการอภิปรายเกี่ยวกับปัญหาต่าง ๆ ของโรงเรียน ตามที่ บรูเนอร์ (Bruner, 1966) ได้กล่าวถึงการประเมินผลที่ดีว่าจะต้องเกิดจากความร่วมมือของบุคลากรทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอน ดังนั้นการให้ครูมีโอกาสดูแลความคิดเห็น เกี่ยวกับการปฏิบัติงานของโรงเรียนจึงต้องได้รับความร่วมมือจากครูทุกคน และครูทุกคนควรมีส่วนร่วมในการวัดผล ร่วมมือกันทดลองหาวิธีที่เหมาะสม (ซารี มณีศรี, 2523) เพื่อให้ทราบถึงปัญหาและอุปสรรค ตลอดจนวิธีปรับปรุงแก้ไข และผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับ สุจริต เพียรชอบ (2514) ที่กล่าวถึงการประเมินผลการปฏิบัติงานของโรงเรียนว่า ควรจัดให้มีการอภิปรายปัญหาต่าง ๆ ของโรงเรียน สำหรับหัวข้อเรื่องสำหรับผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในโรงเรียน ทั้งสามขนาดมีเพียงส่วนน้อยที่เห็นตรงกัน คือ จัดให้มีการวิจัยเชิงปฏิบัติการนั้น ทั้งนี้อาจจะเนื่องมาจากเห็นว่า ผู้บริหารโรงเรียนยังมีความเข้าใจในงานวิจัยไม่เพียงพอ เนื่องจากงานวิจัยเป็นลักษณะงานทางวิชาการที่อ่านยาก ไม่ดึงดูดความสนใจและมีศัพท์เทคนิคต่าง ๆ ที่บุคคลทั่วไปไม่สามารถเข้าใจได้ (โกวิทย์ ประवालพุกษ์, 2524)

การสนับสนุนให้มีการประเมินผลการปฏิบัติงานของโรงเรียน ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในโรงเรียนทั้งสามขนาด ส่วนใหญ่เลือกวิธีปฏิบัติสองวิธี ได้แก่ แต่งตั้งคณะกรรมการทำหน้าที่ประเมินผลการปฏิบัติงานของโรงเรียน และประชุมครูเพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ของการประเมินผลการปฏิบัติงาน ทั้งนี้อาจจะ เป็น เพราะการมีคณะกรรมการทำหน้าที่ประเมินผลการปฏิบัติงานของโรงเรียน จะช่วยให้การประเมินผลตรงตามข้อเท็จจริง เพราะมีบุคลากรหลายฝ่ายช่วยกันพิจารณาตัดสิน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ซารี มณีศรี (2523) ที่กล่าวถึงการวัดผลและประเมินผลว่าครูทุกคนควรมีส่วนร่วมในการวัดผล ร่วมมือกันทดลองหาวิธีที่เหมาะสม นอกจากนี้ บรูเนอร์ (Bruner, 1966) ได้กล่าวถึงการประเมินผลที่ดีว่าจะต้องเกิดจากความร่วมมือจากบุคลากรทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอน สำหรับวิธีการประชุมครูเพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ของการประเมินผลการปฏิบัติงานนั้น จะช่วยให้ครูทราบวัตถุประสงค์ เป็นการประชาสัมพันธ์ให้คณะครูได้ทราบการปฏิบัติงานของโรงเรียน

ว่ามีข้อดี ข้อบกพร่องอย่างไร เพื่อจะได้มีการพิจารณาปรับปรุงแก้ไขในโอกาสต่อไป ซึ่ง
 วิจิตร (ธีระกุล) วรุตบางกูร (2520) ได้กล่าวถึงหลักการประเมินผลการปฏิบัติงานไว้
 ข้อหนึ่งว่า การประเมินผลต้องทำร่วมกันหลายฝ่าย ไม่ใช่งานของคนใดคนหนึ่ง สำหรับใน
 โรงเรียนจึงต้องอาศัยความร่วมมือจากบุคลากรทุกคน และควรดำเนินการให้เป็นประชาธิปไตย
 ที่สุดเท่าที่จะทำได้ มีการรับฟังข้อคิดเห็นของทุกคนในหมู่คณะ แบ่งงานกันทำ และมีความ
 รับผิดชอบในผลงาน เท่ากัน

การกำหนดระยะเวลาของการประเมินผลการปฏิบัติงานของโรงเรียน
 ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในโรงเรียนทั้งสามขนาด ส่วนใหญ่เลือกวิธีปฏิบัติสองวิธี
 ได้แก่ จัดให้มีการประเมินเมื่องานสำเร็จหรือสิ้นสุดการดำเนินการ และจัดให้มีการประเมิน
 ก่อนการดำเนินการ ขณะดำเนินการ และเมื่อสิ้นสุดการดำเนินการ สำหรับโรงเรียน
 ขนาดกลางและโรงเรียนขนาดเล็ก ใช้วิธีจัดให้มีการประเมินก่อนการดำเนินการ ขณะ
 ดำเนินการ และเมื่อสิ้นสุดการดำเนินการ ทั้งนี้เพราะการประเมินผลดังกล่าวสอดคล้องกับ
 หลักการ ทฤษฎี ซึ่ง สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ (2528) ได้กล่าวถึงการประเมินค่าของงาน
 หรือโครงการใดนั้นควรประเมิน เป็นสามระยะ การประเมินก่อนนำโครงการไปปฏิบัติ
 ประเมินขณะโครงการกำลังดำเนินงานอยู่ และประเมินภายหลังโครงการสิ้นสุดลงแล้ว ส่วน
 ในโรงเรียนขนาดใหญ่ส่วนใหญ่ใช้วิธีประเมิน เมื่องานสำเร็จหรือสิ้นสุดการดำเนินงานนั้น
 ผู้วิจัยเห็นว่าอาจจะ เนื่องจากผู้บริหารโรงเรียนยังไม่เห็นความจำเป็นที่จะต้องจัดให้มีการ
 ประเมินก่อนการดำเนินการและขณะดำเนินการ จึงเป็นหน้าที่ของศึกษานิเทศก์กรมสามัญศึกษา
 ในการเรียนชี้แจงให้ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในโรงเรียนขนาดใหญ่ได้ทราบถึงความจำเป็น

จากผลการวิจัย พบว่า ปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานด้านการ
 ประเมินผลในโรงเรียนมัธยมศึกษาทั้งสามขนาด คือ ขาดเครื่องมือที่มีคุณภาพในการประเมินผล
 การปฏิบัติงาน ทั้งนี้อาจจะ เนื่องจากเครื่องมือที่มีคุณภาพจะต้องมีมาตรฐานด้วย มีความ
 คลาดเคลื่อนน้อย เครื่องมือดังกล่าวนี้จึงสร้างได้ยาก ในปัจจุบันยังไม่พบว่ามีใครสร้าง
 เครื่องมือดังกล่าวได้ แต่เครื่องมือที่จะใช้ในการประเมินผลการปฏิบัติงานก็อาจทำขึ้นใช้ได้
 เฉพาะในโรงเรียน โดยความร่วมมือของครูทุกคน เพื่อให้ครูยอมรับ เครื่องมือนี้ สำหรับ
 วิธีสร้างเครื่องมือผู้บริหารโรงเรียนจะต้องศึกษาหาความรู้ในด้านนี้ให้มาก โดยอาจจะเชิญ
 วิทยากรมาให้ความรู้หรือ เข้ารับการอบรม เกี่ยวกับการสร้าง เครื่องมือในสถาบันการศึกษาชั้นสูง
 ต่าง ๆ

3.5 งานด้านการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน

การสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อการจัดการเรียน การสอน ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในโรงเรียนทั้งสามขนาด ส่วนใหญ่เลือกวิธีปฏิบัติ ตรงกัน คือ แนะนำให้ครู เข้าร่วมกิจกรรมของชุมชนที่เป็นประโยชน์ต่อการเรียนการสอน ทั้งนี้อาจจะ เป็น เพราะการแนะนำให้ครู เข้าร่วมกิจกรรมของชุมชนจะช่วยให้ครูทราบข่าวต่าง ๆ ที่มีประโยชน์จากชุมชน และนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน นอกจากนี้ยัง เป็นการ เชื่อม ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนอีกด้วย ซึ่ง ซัมตัน (Sumpton, 1966) ได้ให้ ความมุ่งหมายของการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนของผู้บริหารโรงเรียนไว้ข้อหนึ่งคือ เพื่อ รับทราบข่าวสารการเคลื่อนไหวจากภายนอกเพื่อประโยชน์ของโรงเรียน และ วิลลาร์ด เอ. เอลส์บริ และคณะ (Elsbree and Others, 1964) ได้กล่าวไว้ว่า จะต้องรู้จัก ชุมชน เป็นอย่างดี เพื่อนำมา เป็นข้อมูลในการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง และความ ต้องการของชุมชน ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ในการเรียนการสอน

การกำหนดกิจกรรมทางวิชาการ เพื่อสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน ผู้บริหาร โรงเรียนมัธยมศึกษาในโรงเรียนทั้งสามขนาด ส่วนใหญ่เลือกวิธีปฏิบัติสองวิธี ได้แก่ ขอความร่วมมือจากชุมชนในการจัดกิจกรรมของโรงเรียน และจัดให้โรงเรียน เป็นสถาน บริการทางวิชาการแก่ชุมชน ทั้งนี้อาจจะ เป็น เพราะการจัดกิจกรรมทางวิชาการของโรงเรียน ต้องได้รับความร่วมมือจากบุคลากรหลายฝ่าย เพื่อให้ความช่วยเหลือในด้านแรงงาน ความคิดสร้างสรรค์ งบประมาณ และวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่มีในท้องถิ่นมาจัดดำเนินการ การ ได้รับความร่วมมือจากชุมชนจึง เป็นทางหนึ่งที่จะช่วยให้โรงเรียนดำเนินกิจกรรมทางวิชาการ ให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน ตามที่ วิลลาร์ด เอ. เอลส์บริ และคณะ (Elsbree and Others, 1964) ได้เสนอหลักการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียน กับชุมชนไว้ข้อหนึ่ง คือ ใช้ทรัพยากรในท้องถิ่นให้เป็นประโยชน์ต่อการเรียนการสอนให้มากที่สุด ทั้งทรัพยากรบุคคลและทรัพยากรวัตถุ สำหรับวิธีที่จัดให้โรงเรียน เป็นสถานบริการทาง วิชาการแก่ชุมชนนั้น เป็นวิธีที่ดี ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของผู้ทรงคุณวุฒิหลายท่านทั้งคนไทยและ ชาวต่างประเทศ อาทิ สุพิชญา อีระกุล (2524) วิลลาร์ด เอ. เอลส์บริ และคณะ (Elsbree and Others, 1964) ที่ได้เสนอแนวทางในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่าง ชุมชนกับโรงเรียน สรุปได้ว่าให้บริการแก่ชุมชนทั้งทางด้านวิชาการ สถานที่ เครื่องใช้

และบุคลากรของโรงเรียน

การส่งเสริมและสนับสนุนการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน ผู้บริหาร
โรงเรียนมัธยมศึกษาในโรงเรียนทั้งสามขนาด ส่วนใหญ่เลือกวิธีปฏิบัติสองวิธี ได้แก่ แนะนำ
ให้ครูเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ กับชุมชน และสร้างความสัมพันธ์อันดีกับผู้นำชุมชน ทั้งนี้อาจ
จะเป็น เพราะการแนะนำให้ครูเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ กับชุมชน จะช่วยให้ครูทราบข่าวคราว
และเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชนได้เป็นอย่างดี ซึ่งจะเป็นประโยชน์แก่ครูในการจัด
การเรียนการสอน และสอดคล้องกับแนวคิดของ อุทัย บุญประเสริฐ และ ชโลมใจ
ภิงคารวัฒน์ (2529) ที่ได้เสนองานที่เกี่ยวกับการสร้างสัมพันธ์กับชุมชนไว้ ได้แก่
การเข้าไปช่วยชุมชนวางแผนจัดงานและกิจกรรมต่าง ๆ รวมทั้งการเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนา
ท้องถิ่น สำหรับการสร้างสัมพันธ์อันดีกับผู้นำชุมชนนั้น จะช่วยให้การสร้างสัมพันธ์
กับบุคลากรในชุมชนง่ายขึ้น เพราะบุคลากรในชุมชนส่วนใหญ่จะให้ความเคารพนับถือผู้นำ
ของชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ อุทัย บุญประเสริฐ และ ชโลมใจ ภิงคารวัฒน์
(2529) ที่กล่าวสนับสนุนงานเกี่ยวกับการสร้างสัมพันธ์กับชุมชนไว้ข้อหนึ่งคือ การพบปะ
เยี่ยมเยียนของผู้บริหารโรงเรียนต่อผู้ปกครอง หรือบุคคลต่าง ๆ ในชุมชน รวมทั้งการเชิญ
นักการเมืองหรือบุคคลสำคัญ ๆ ในท้องถิ่นมาสร้างแรงจูงใจในทางสร้างสรรค์ให้แก่
นักเรียน สำหรับหัวข้อเรื่องที่ว่าผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในโรงเรียนทั้งสามขนาดมีเพียง
ส่วนน้อยที่เห็นตรงกัน คือ ยกย่องให้เกียรติบุคลากรในชุมชนที่มีความรู้ ความสามารถทาง
วิชาการนั้น ทั้งนี้อาจจะเนื่องมาจากเห็นว่าขาดบุคลากรในชุมชนที่มีความรู้ ความสามารถ
ทางด้านวิชาการ

การติดตามและประเมินผลด้านการสร้างสัมพันธ์กับชุมชน ผู้บริหาร
โรงเรียนมัธยมศึกษาในโรงเรียนทั้งสามขนาด ส่วนใหญ่เลือกวิธีปฏิบัติสองวิธี ได้แก่
สังเกตจากการเข้าร่วมกิจกรรมทางวิชาการของโรงเรียน และสำรวจความคิดเห็นจาก
ผู้ปกครองและบุคลากรในชุมชน ทั้งนี้อาจจะ เป็น เพราะการใช้การสังเกตเป็นวิธีที่ง่าย สะดวก
และใช้ได้ตลอดเวลา โดยเฉพาะในโรงเรียนขนาดใหญ่และโรงเรียนขนาดกลางบางแห่ง
สถานที่ตั้งอยู่ในเขตเมือง ซึ่งเป็นเขตชุมชนหนาแน่น การที่บุคลากรในชุมชนจะเข้าร่วม
กิจกรรมทางวิชาการของโรงเรียนนั้น เป็นที่คาดหวังว่าจะมีบุคลากรเข้าร่วมกิจกรรมจำนวนมาก
หรือถ้าหากมีบุคลากร เข้าร่วมกิจกรรมน้อย การใช้วิธีสังเกตจะทำได้ง่ายขึ้น ส่วนใน

โรงเรียนขนาดเล็กนั้น ความใกล้ชิดระหว่างโรงเรียนกับบ้านมีมากกว่า จึงควรใช้วิธีสำรวจความคิดเห็นจากผู้ปกครองและบุคลากรในชุมชน ทั้งนี้เพราะบุคลากรในชุมชนมีจำนวนน้อยสามารถกระทำได้ทั่วถึงทุกคน

จากผลการวิจัย พบว่า ปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานด้านการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนในโรงเรียนมัธยมศึกษาแต่ละขนาดนั้น พบว่า แตกต่างกันดังนี้ ปัญหาและอุปสรรคที่พบในโรงเรียนขนาดใหญ่ คือ ชุมชนไม่เห็นความสำคัญและไม่เข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ที่โรงเรียนจัดขึ้น ทั้งนี้อาจจะเนื่องมาจากชุมชนไม่มีความรู้ ความเข้าใจ ในกิจกรรมที่โรงเรียนจัดขึ้น จึงควรจัดตั้งกรรมการศึกษาของโรงเรียน เป็นผู้ดูแลเรื่องนี้ ตามที่ สุพิชญา อีระกุล (2524) ได้เสนอแนวทางในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนไว้ข้อหนึ่งว่า ควรจัดตั้งกรรมการศึกษาของโรงเรียน ซึ่งประกอบด้วย ผู้ปกครองและประชาชนในชุมชน เพื่อให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ส่วนปัญหาและอุปสรรคที่พบในโรงเรียนขนาดกลางและโรงเรียนขนาดเล็ก คือ การประชาสัมพันธ์ข่าวสารข้อมูลทางวิชาการไปยังชุมชนยังทำได้ไม่ทั่วถึง ทั้งนี้อาจจะเนื่องมาจากโรงเรียนทั้งสองขนาดตั้งอยู่ในเขตที่บุคลากรของชุมชนอยู่กันกระจัดกระจาย การประชาสัมพันธ์ข่าวสารไปยังชุมชนจึงทำได้ไม่ทั่วถึง วิธีแก้ปัญหาวีธีหนึ่งก็คือตั้งศูนย์กระจายข่าว โดยมีบุคลากรร่วมกันระหว่างโรงเรียนกับชุมชน และ สุพิชญา อีระกุล (2524) ได้เสนอแนวทางในการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนไว้ข้อหนึ่งว่า จัดรายการประชาสัมพันธ์แก่ชุมชน โดยเผยแพร่ทางสื่อมวลชนหรือการจัดทำวารสาร สำหรับปัญหาและอุปสรรคอีกสองประการที่พบในโรงเรียนขนาดเล็ก คือ บุคลากรในโรงเรียนบางส่วนไม่ให้ความร่วมมือในการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน และสภาพอาคารสถานที่ไม่เอื้ออำนวยและไม่เพียงพอต่อการให้บริการแก่ชุมชนนั้น ทั้งนี้อาจจะเนื่องมาจากโรงเรียนขนาดเล็กมีความใกล้ชิดกับชุมชนมากกว่าโรงเรียนขนาดอื่น ๆ การจัดกิจกรรมระหว่างโรงเรียนกับชุมชนจึงมีมากเป็นพิเศษ ทำให้บุคลากรบางคนไม่มีเวลาเพียงพอ เพราะอาจจะต้องใช้เวลาส่วนหนึ่งดูแลเอาใจใส่ครอบครัว จึงไม่ให้ความร่วมมือ อีกทั้งโรงเรียนขนาดเล็กส่วนใหญ่จะมีจำนวนอาคารสถานที่และจำนวนห้องเรียน ตลอดจนอุปกรณ์อำนวยความสะดวกต่าง ๆ น้อย จึงไม่เพียงพอที่จะให้บริการแก่ชุมชน

4. งานด้านการส่งเสริมการพัฒนาความก้าวหน้าในวิชาชีพ

การกำหนดผู้รับผิดชอบ เกี่ยวกับโครงการพัฒนาบุคลากรประจำการ ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในโรงเรียนทั้งสามขนาด ส่วนใหญ่เลือกวิธีปฏิบัติตรงกัน คือ ผู้บริหารโรงเรียนเป็นผู้รับผิดชอบร่วมกับคณะครู ทั้งนี้อาจจะ เป็น เพราะผู้บริหารโรงเรียนเป็นผู้ที่มีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรงในทุก ๆ กิจกรรมที่โรงเรียนดำเนินการ ตามที่ อัมสแตดท์ (Umstadt, 1959) ได้กล่าวถึงหน้าที่ของผู้บริหารโรงเรียนไว้ข้อหนึ่งว่า เป็นผู้นำทางวิชาชีพทางการศึกษาในโรงเรียน (Professional Leader) ผู้บริหารจะต้องมีสายตากลไกลและลึกซึ้ง ในการแสวงหาวิธีการที่จะนำไปสู่การปฏิบัติที่จะบรรลุจุดมุ่งหมายที่สำคัญทางการศึกษา โดยความร่วมมือกันเป็นอย่างดีในหมู่คณะ

การเพิ่มพูนความรู้ทางด้านวิชาการให้แก่ครู ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในโรงเรียนทั้งสามขนาด ส่วนใหญ่เลือกวิธีปฏิบัติสองวิธี คือ มอบหมายให้บรรณารักษ์รับวารสารทางวิชาการไว้ให้ครูศึกษา และแนะนำให้ครูไปฟังการบรรยายทางวิชาการตามแหล่งวิชาการต่าง ๆ ทั้งนี้อาจจะ เป็น เพราะผู้บริหารโรงเรียนมีหน้าที่ในการปรับปรุงงานวิชาชีพครู การส่งเสริมให้ครูมีความรู้ทันสมัยอยู่เสมอ วิธีหนึ่งที่ทำได้ง่ายคือ การศึกษาจากวารสารต่าง ๆ ตามที่ ชารี มณีศรี (2523) ได้กล่าวถึงงานที่ผู้บริหารโรงเรียนอาจทำได้ คือ จัดหาหนังสือที่มีคุณค่าทางวิชาการไว้ให้ครูศึกษา จึงควรรับวารสารทางวิชาการให้ครูได้อ่าน โดยจัดไว้ในที่ที่ครูสามารถหยิบอ่านได้ง่าย (นพพงษ์ บุญจิตราดุลย์, 2525) โดยเฉพาะในท้องสมุด ส่วนการแนะนำให้ครูไปฟังการบรรยายทางวิชาการตามแหล่งวิชาการต่าง ๆ นั้น นับ เป็นวิธีเพิ่มพูนความรู้และประสบการณ์ให้แก่ครูได้อีกทางหนึ่ง และเป็นความมุ่งหมายของการนิเทศการศึกษา ตามที่ ฮาโรลด์ ที อัดัมส์ และ แฟรงก์ จี ดิกกี (Adams and Dickey, 1966) ได้กล่าวว่า เพื่อ เป็นการช่วยให้ครูคุ้นเคยกับแหล่งวิชาการ และสามารถนำไปใช้ในการเรียนการสอนได้

การส่งเสริมความก้าวหน้าทางวิชาชีพครู ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในโรงเรียนทั้งสามขนาด ส่วนใหญ่เลือกวิธีปฏิบัติตรงกัน คือ แนะนำให้ครูเข้าร่วมรับการอบรม ทั้งนี้อาจจะ เป็น เพราะการเข้ารับการอบรมจะเป็นการเพิ่มพูนความรู้ ความสามารถ และเป็นการยกระดับวิชาชีพได้ทางหนึ่ง ตามที่ผู้ทรงคุณวุฒิหลายท่านได้กล่าวถึงการส่งเสริมให้ครูมีความก้าวหน้าทางวิชาชีพ อาทิ สตูปส์ และ จอห์นสัน (Stoops & Johnson,

1967) กล่าวถึงผู้บริหารโรงเรียนว่าควรกระตุ้นให้ครู เข้ารับการอบรม และ วรวิดิ
 วิชกรกิจโกศล (2530) ได้สรุปงานนิเทศการศึกษาไว้เป็นหมวดหมู่ในงานด้านการพัฒนา
 บุคลากร ได้แก่ การประชุม อบรม สัมมนาเพื่อส่งเสริมความรู้แก่ครู และ นพพงษ์
 บุญจิตราดุลย์ (2525) ได้เสนอวิธีปฏิบัติที่ผู้บริหารโรงเรียนควรจัดให้มีขึ้นอย่างง่ายใน
 สังคมไทย คือ ส่งครูไปร่วมการอบรมต่าง ๆ เมื่อมีโอกาสและกำลังพอ สำหรับหัวข้อ
 เรื่องที่ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในโรงเรียนทั้งสามขนาดมีเพียงส่วนน้อยที่เห็นตรงกัน
 คือ แนะนำให้ครูเป็นสมาชิกของสมาคมทางวิชาการต่าง ๆ นั้น ทั้งนี้อาจจะเนื่องมาจาก
 เห็นว่าผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาส่วนใหญ่ได้มอบหมายให้บรรณารักษ์เป็นผู้รับวารสารทาง
 วิชาการไว้ให้ครูศึกษาแล้ว หรือผู้บริหารโรงเรียนอาจจะไม่ทราบว่าสมาคมทางวิชาการ
 อะไรบ้าง

การพัฒนาคุณลักษณะส่วนตัวที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน ผู้บริหาร
 โรงเรียนมัธยมศึกษาในโรงเรียนทั้งสามขนาด ส่วนใหญ่เลือกวิธีปฏิบัติสองวิธี ได้แก่
 แต่งตั้งคณะกรรมการคัดเลือกครูดีเด่น และ เชิญวิทยากรมาบรรยายโดยเน้นทางด้านคุณธรรม
 ในการปฏิบัติงาน ทั้งนี้อาจจะ เป็น เพราะการคัดเลือกครูดีเด่นจะเป็นการกระตุ้นให้ครูสร้าง
 สรรค์ผลงานทางวิชาการออกสู่สาธารณะชน เป็นการเพิ่มพูนความรู้ ความสามารถ และ
 ประสบการณ์ให้แก่ครูโดยตรง นอกจากนี้ยังเป็นการส่งเสริมการค้นคว้าทดลอง และงาน
 วิจัยเกี่ยวกับการปรับปรุงการเรียนการสอน (ชโล จันทรกุล, 2523) อีกด้วย โดยเฉพาะ
 อย่างยิ่งในโรงเรียนขนาดใหญ่และโรงเรียนขนาดกลาง มีปัจจัยที่เอื้อต่อการจัดโครงการ
 คัดเลือกครูดีเด่น เป็นอย่างยิ่ง ทั้งในด้านความรู้ ความสามารถของบุคลากร และการได้รับ
 การสนับสนุนด้านงบประมาณ สำหรับโรงเรียนขนาดเล็กนั้น ส่วนใหญ่ปัจจัยสนับสนุนดังกล่าว
 มีน้อย และความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนมีความใกล้ชิดมากกว่า บุคลากรในชุมชน
 ส่วนใหญ่ให้ความเคารพนับถือครู เป็นปูชนียบุคคล การปฏิบัติตนของครูจึงต้องระมัดระวังมิให้
 เสื่อมความศรัทธาของบุคลากรในชุมชน ดังนั้นวิธีที่จะช่วยในการพัฒนาคุณลักษณะส่วนตัวได้
 คือ เชิญวิทยากรมาบรรยายโดยเน้นทางด้านคุณธรรมในการปฏิบัติงาน สำหรับหัวข้อเรื่อง
 ที่ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในโรงเรียนทั้งสามขนาดมีเพียงส่วนน้อยที่เห็นตรงกัน คือ
 แต่งตั้งคณะกรรมการจัดตั้งกลุ่มควบคุมคุณภาพงาน (Q.C.) นั้น ทั้งนี้อาจจะเนื่องมาจาก
 เห็นว่าผู้บริหารโรงเรียนมัศึกษายังขาดความรู้ ความเข้าใจในเรื่องการจัดตั้งกลุ่ม
 ควบคุมคุณภาพงาน

การพัฒนาบุคลากรประจำการในด้านการเรียนการสอน ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในโรงเรียนทั้งสามขนาด ส่วนใหญ่เลือกวิธีปฏิบัติตรงกัน คือ แต่งตั้งคณะกรรมการจัดทัศนศึกษาดูงานในโรงเรียนอื่น ๆ ทั้งนี้อาจจะ เป็น เพราะการไปทัศนศึกษาเป็นการศึกษาที่ได้รับประสบการณ์ตรง ผู้ศึกษาจะมีความรู้ ความเข้าใจได้ทันที ตามที่ นพพงษ์ บุญจิตราดุลย์ (2525) ได้กล่าวถึงวิธีปฏิบัติ เพื่อการนิเทศการศึกษาที่ผู้บริหารโรงเรียนควรจัดขึ้นในสังคมไทย คือ ให้ครูได้เยี่ยม เยียนดูการสอน และดูงานของโรงเรียนอื่น ทั้งนี้จะเป็นการเพิ่มพูนความรู้และประสบการณ์ให้แก่ครูโดยตรง สำหรับหัวข้อ เรื่องที่ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในโรงเรียนทั้งสามขนาดมีเพียงส่วนน้อยที่เห็นตรงกัน คือ แต่งตั้งคณะกรรมการจัดให้มีการสาธิตการสอนนั้น ทั้งนี้อาจจะ เนื่องมาจาก เห็นว่าขาดบุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถที่จะ เป็นผู้ให้การสาธิตการสอนแก่ครูอื่น ๆ

การติดตามและประเมินผลการพัฒนาบุคลากร ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในโรงเรียนทั้งสามขนาด ส่วนใหญ่เลือกวิธีปฏิบัติสองวิธี ได้แก่ สังเกตจากพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน และประเมินจากผลการปฏิบัติงาน ความรับผิดชอบ และสัมฤทธิ์ผลของงาน ทั้งนี้อาจจะ เป็น เพราะพฤติกรรมของคนในหน่วยงานมีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลของงาน อันจะเป็นเหตุให้หน่วยงานเจริญก้าวหน้า ล้าหลังหรือเสื่อมถอยลงได้ (นพพงษ์ บุญจิตราดุลย์, 2525) การใช้วิธีการสังเกตจากพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความพึงพอใจเป็นวิธีง่าย สะดวก และใช้ได้ตลอดเวลา ถึงแม้ว่าความพึงพอใจจะเป็นเรื่องจิตใจ แต่ก็สามารถสังเกตได้ เพราะความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน เป็นความรู้สึกพอใจในงานที่ทำ และเต็มใจที่จะปฏิบัติงานนั้นให้สำเร็จตามวัตถุประสงค์ขององค์การบุคคลจะรู้สึกพึงพอใจในงานก็ต่อเมื่อ งานนั้นให้ผลประโยชน์ตอบแทนทั้งด้านวัตถุและจิตใจ และสามารถสนองความต้องการขั้นพื้นฐานของบุคคลได้ (Strauss and Sayless, 1960) ความพึงพอใจจะแสดงออกให้เห็นทางสีหน้าและท่าทาง จึงเป็นการง่ายที่จะใช้วิธีการสังเกต และ เฮนรี บริกส์ และ โจเซฟ จัสแมน (Briggs and Justman, 1965) ได้ให้ข้อเสนอแนะแก่ผู้บริหารโรงเรียนในการนิเทศการศึกษาว่าต้องพยายามหลีกเลี่ยงการกระทำที่เป็นพิธีการให้มาก ควรทำอย่างง่าย ๆ ดังนั้นการสังเกตพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน ส่วนใหญ่จึงหมายถึงการสังเกตการสอนในชั้นเรียน เพื่อหาทางช่วยเหลือครูทั้งด้านเนื้อหาวิชา วิธีสอน การใช้อุปกรณ์การสอน การควบคุมชั้น รวมทั้งการวัดผลและประเมินผล สำหรับวิธีประเมินจากผลการปฏิบัติงาน ความรับผิดชอบและ

สัมฤทธิ์ผลของงานนั้น เป็นการตัดสินใจคุณค่าในกิจการทุกอย่างที่มีผลต่อการเรียนการสอน ซึ่งทางโรงเรียนจัดขึ้น จึงเป็นการกระตุ้นให้ครูปฏิบัติงานด้วยความเอาใจใส่ เพื่อให้ได้ผลสัมฤทธิ์ที่ตรงตามเป้าหมายอันหมายถึงความเจริญงอกงามของนักเรียนนั่นเอง

จากผลการวิจัย พบว่า ปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานด้านการส่งเสริมการพัฒนาความก้าวหน้าในวิชาชีพ ในโรงเรียนมัธยมศึกษาแต่ละขนาดนั้น พบว่า แตกต่างกันดังนี้ ปัญหาและอุปสรรคที่พบในโรงเรียนขนาดใหญ่ คือ ขาดความกระตือรือร้นในการเพิ่มพูนความรู้และประสบการณ์เพื่อพัฒนาตนเอง ทั้งนี้อาจจะเนื่องมาจากบุคลากรในโรงเรียนขนาดใหญ่มีงานในหน้าที่โดยตรงและงานในหน้าที่พิเศษมากมาย จึงทำให้ไม่มีเวลาเพียงพอที่จะสนใจในการเพิ่มพูนความรู้และประสบการณ์เพื่อพัฒนาตนเอง และมีครูจำนวนไม่น้อยที่สนใจเรื่องการครองชีพมากกว่าความก้าวหน้าทางวิชาชีพ จึงขาดความกระตือรือร้นที่จะพัฒนาตนเอง สำหรับปัญหาและอุปสรรคที่พบในโรงเรียนขนาดกลางและโรงเรียนขนาดเล็ก คือ ขาดนวัตกรรมและเทคโนโลยีสมัยใหม่ที่จะใช้ เป็นสื่อในการเพิ่มพูนความรู้ ทั้งนี้อาจจะเนื่องมาจากได้รับงบประมาณที่จำกัดและไม่มากพอที่จะใช้ในการสนับสนุนการจัดนวัตกรรมและเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ เป็นสื่อการสอน เพื่อเพิ่มพูนความรู้

5. งานด้านการจัดค่า เนินการ เกี่ยวกับการบำรุงขวัญและ เสริมสร้างกำลังใจ

การสร้างขวัญและกำลังใจแก่ครู ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในโรงเรียนทั้งสามขนาด ส่วนใหญ่เลือกวิธีปฏิบัติสามวิธี ได้แก่ ประชุมชี้แจงให้ครูทราบว่าครูสามารถแสดงความคิดเห็นได้โดยเสรี จัดบริการพิเศษต่าง ๆ เมื่อมีโอกาสนอควร และแนะนำให้ครูศึกษาเพิ่มเติม เพื่อเพิ่มวิทยฐานะ ทั้งนี้อาจจะ เป็น เพราะการประชุมชี้แจง เป็นวิธีการที่ครูได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็น ครูได้มีโอกาสทราบปัญหาและแก้ปัญหาาร่วมกัน เป็นการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน ตามที่ บริกส์ และ จัดสแมน (Briggs and Justman, 1952) ได้ให้หลักการนิเทศการศึกษาไว้ว่า การนิเทศการศึกษาต้อง เป็น ประชาธิปไตยและตั้งอยู่บนหลักการและเหตุผล ซึ่งการแสดงความคิดเห็นโดยเสรีนั้นต้อง หมายถึงการแสดงความคิดเห็นที่อยู่ในกรอบของเหตุผล ตามที่ สุจริต เพียรชอบ (2514) ได้กล่าวถึง การสร้างขวัญของคณะครูในโรงเรียน โดยครูใหญ่ต้องสร้างลักษณะ เป็นผู้นำให้กับครู เปิดโอกาสให้ครูทำงานที่ใช้ความคิดริเริ่มของตัวเองให้มาก และครูใหญ่ควรเป็นผู้มีจิตใจกว้างขวาง ยอมรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่าง ๆ ของครู สำหรับการจัด

บริการพิเศษต่าง ๆ เมื่อมีโอกาสอันควรนั้น เป็นวิธีหนึ่งที่จะช่วย เสริมสร้างขวัญและกำลังใจให้ครูได้ เช่น การจัดสภาพการทำงานให้ดี สะดวกสบาย เป็นสุข (สุจริต เพียรชอบ, 2514) นอกจากนี้การแนะนำให้ครูศึกษา เพิ่ม เติม เพื่อเพิ่มวิทยฐานะนั้น เป็นสิ่งที่จำเป็นมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งครูที่อยู่ในโรงเรียนขนาดเล็ก ซึ่งส่วนใหญ่โรงเรียนจะอยู่ไกลแหล่งวิทยากร ครูจึงต้องชวนช่วยศึกษาหาความรู้เพิ่ม เติม เพื่อให้ทันกับความเจริญก้าวหน้าทางการศึกษาและเทคโนโลยีสมัยใหม่ ตามที่ หน่วยศึกษานิเทศก์กรมสามัญศึกษา (2526) ได้กล่าวถึงความจำเป็นในการนิเทศการศึกษาข้อหนึ่งว่า ความรู้ในสาขาวิชาต่าง ๆ เพิ่มขึ้นโดยไม่หยุดยั้ง จำเป็นที่ครูจะต้องติดตามศึกษาให้มีความรู้ทันสมัยอยู่เสมอ และเพื่อเป็นการสนับสนุนแนวคิดนี้ นพพงษ์ บุญจิตราดุลย์ (2525) ได้เสนอวิธีปฏิบัติสำหรับผู้บริหารโรงเรียนในการนิเทศการศึกษาข้อหนึ่งว่า ถ้ามีโอกาสและกำลังใจสนับสนุนให้ครูไปศึกษาเพิ่ม เติม การที่ผู้บริหารโรงเรียนให้คำแนะนำแก่ครูไปศึกษาเพิ่ม เติม จึง เป็นการสร้างขวัญและกำลังใจให้แก่ครู และเป็นการพัฒนางานการเรียนการสอนได้เป็นอย่างดี

การให้ความช่วยเหลือครูในด้านส่วนตัว ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในโรงเรียนทั้งสามขนาด ส่วนใหญ่เลือกวิธีปฏิบัติสองวิธี ได้แก่ แนะนำให้ครูเข้าปรึกษาได้ตลอดเวลา และแสดงตนในการให้ความสนิทสนม เป็นกันเองแก่ครูทุกคน ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะการให้ความช่วยเหลือครูในด้านส่วนตัว จะช่วยให้ครูมีขวัญและกำลังใจดี ตามที่สุจริต เพียรชอบ (2514) ได้กล่าวถึงการสร้างขวัญของคณะครูในโรงเรียนไว้ข้อหนึ่งว่า ผู้บริหารโรงเรียนต้อง เป็นที่ปรึกษาที่ดีของครูได้ทุกโอกาส และ นพพงษ์ บุญจิตราดุลย์ (2525) ได้กล่าวถึงวิธีปฏิบัติ เพื่อการนิเทศการศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนตอนหนึ่งว่า ให้คำปรึกษาหารือทั้งด้านส่วนตัวและวิชาการแก่ครูทั้งรายบุคคลและเป็นกลุ่ม สำหรับการแสดงตนในการให้ความสนิทสนม เป็นกันเองแก่ครูทุกคนนั้น จะช่วยให้ครูเกิดความสบายใจ มีความสุขในการปฏิบัติงาน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ สุจริต เพียรชอบ (2514) ที่กล่าวว่า การช่วยเหลือครูในด้านปัญหาส่วนตัว ได้แก่ การดูแลทุกข์สุขของครูในปกครอง เป็นกันเอง มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี จนกระทั่งครูสามารถปรับทุกข์ด้วยทั้งด้านส่วนตัว ปัญหาในการทำงาน ตลอดจน เข้ากับเพื่อนร่วมงานได้ วิธีปฏิบัติทั้งสองวิธีดังกล่าวจะช่วยให้ครูมีขวัญและกำลังใจ สุขใจ และสบายใจในการปฏิบัติหน้าที่ และในที่สุดจะช่วยให้ครูรู้จักแยกแยะ วิเคราะห์ปัญหาของตนเองโดยรู้ว่าอะไรคือตัวปัญหา และจะแก้ปัญหานั้นได้อย่างไร ทั้งนี้ เพราะผู้บริหารโรงเรียนช่วยสร้างกำลังใจแก่คณะครูให้อยู่ในสภาพดีและ เข้มแข็ง และ

ร่วมกันปฏิบัติงาน เป็นคณะด้วยกำลังสติปัญญา เพื่อการบรรลุจุดหมายของการนิเทศการศึกษา (ยง วัชชวัลคุ, 2524) ต่อไป

จากผลการวิจัย พบว่า ปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานด้านการดำเนินการ เกี่ยวกับการบำรุงขวัญและกำลังใจในโรงเรียนมัธยมศึกษาทั้งสามขนาด คือ ขาดการสำรวจความต้องการของครูในแต่ละหมวดวิชาและแต่ละฝ่าย ทำให้บางหมวดวิชาและบางฝ่าย มีงานมากเกินไป ทั้งนี้อาจจะเนื่องมาจากการจัดครู เข้าปฏิบัติหน้าที่ในหมวดวิชาหรือฝ่ายใด ฝ่ายหนึ่งนั้น ส่วนใหญ่จัดตามวุฒิของครู ดังนั้นในบางหมวดวิชาหรือบางฝ่ายอาจจะได้ครูที่มี วุฒิเดียวกันหลายคนและมากเกินไปปริมาณงานที่ได้รับมอบหมาย จึงทำให้หมวดวิชาหรือฝ่าย นั้น ๆ มีงานปฏิบัติน้อย ในทางตรงข้ามบางหมวดวิชาหรือบางฝ่ายมีครูที่มีวุฒิเดียวกันน้อย ขณะเดียวกันงานที่จะต้องปฏิบัติมีมากเกินไป จึงไม่สามารถเฉลี่ยให้เหมาะสมหรือใกล้เคียง กับหมวดวิชาหรือฝ่ายอื่น ๆ ได้ ดังนั้นจึงควรมีการสำรวจข้อมูลเหล่านี้ ถ้าพบว่ามีปัญหา อาจจะใช้วิธีขอยืมตัวมาช่วยงาน เป็นการชั่วคราว หรือให้ช่วย เป็นการถาวรแล้วแต่ความจำเป็น

ข้อเสนอแนะทั่วไป

ข้อเสนอแนะสำหรับกรมสามัญศึกษา

1. จากผลการวิจัย พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในโรงเรียนทั้งสามขนาดส่วนใหญ่ได้ปฏิบัติงานการนิเทศการศึกษาอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่าผู้บริหารโรงเรียนมัศึกษามีความรู้ ความเข้าใจ และมีความสามารถเพียงพอที่จะดำเนินการได้เป็นอย่างดี กรมสามัญศึกษาในฐานะที่เป็นผู้รับผิดชอบในเรื่องนี้ควรให้การสนับสนุนในการดำเนินการอย่างจริงจังทั้งทางด้านการจัดอบรม ประชุม สัมมนา และงบประมาณ

2. หน่วยงานที่รับผิดชอบทั้งในระดับเขตการศึกษาและระดับกรม ควรจัดให้มีการนิเทศการศึกษาอย่างสม่ำเสมอ ตลอดจนการติดตามประเมินผลอย่างใกล้ชิด เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ต้องการสำหรับการพัฒนางานการนิเทศการศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น การได้รับความร่วมมือจากผู้บริหารระดับสูงจะเป็นทางหนึ่งที่จะช่วยในการเสริมสร้างกำลังใจให้แก่บุคลากรผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายในโรงเรียน

ข้อเสนอแนะสำหรับผู้บริหารโรงเรียน

1. จากผลการวิจัย พบว่า วิธีการนิเทศโดยการจัดให้ครูใหม่สั่ง เกิดการสอนจากครูที่มีประสบการณ์ด้านการสอนที่ดี การจัดสัปดาห์วิธีสอนใหม่ ๆ ให้แก่ครู และการแต่งตั้งคณะกรรมการจัดสัปดาห์การสอนนั้น ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาปฏิบัติน้อย ทั้งนี้เพราะขาดบุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถ เป็นผู้สัปดาห์การสอน ผู้บริหารโรงเรียนควรเสนอให้กลุ่มโรงเรียนดำเนินการสร้างครูต้นแบบ (Master - teacher) โดยขอความร่วมมือจากหน่วยศึกษานิเทศก์ เพื่อให้ความช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ เพื่อให้ได้ครูที่มีความสามารถในการสอนแต่ละสาขาวิชาไว้ เป็นวิทยากรของกลุ่มต่อไป

2. สำหรับการจัดทำเอกสารคู่มือ การทำแผนการสอน การให้เข้าร่วมกำหนดวิธีการในการประเมินผล ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาปฏิบัติน้อย ทั้งนี้เพราะขาดแหล่งข้อมูลในการค้นคว้าหาความรู้ ขาดวิทยากรที่มีความรู้ ความสามารถ จึงเป็นหน้าที่ของศึกษานิเทศก์ที่จะเข้าไปช่วยให้คำแนะนำปรึกษา เพื่อให้ครูรู้จักวิธีการทำเอกสารต่าง ๆ ตลอดจนกระตุ้นให้ครู เข้าร่วมกำหนดวิธีการประเมินผลการเรียน เพื่อให้เป็นมาตรฐานเดียวกันด้วย

3. การจัดหาผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวิธีสอนให้ครูศึกษา การนำผลการวิจัยมาใช้ประโยชน์ในการปรับแผนการสอน คู่มือครู และกิจกรรมการเรียนการสอน การแนะนำให้ครูนำผลการวิจัยที่เกี่ยวกับสื่อการเรียนการสอนและวัสดุอุปกรณ์การสอน เข้ามาใช้ในการเรียนการสอนนั้น ปรากฏว่า ผู้บริหารโรงเรียนปฏิบัติน้อย ทั้งนี้เพราะงานวิจัยเป็นเรื่องที่เข้าใจยากสำหรับผู้ที่ไม่เคยศึกษามาก่อน จึงเป็นหน้าที่ของศึกษานิเทศก์ที่จะให้ความรู้ ความเข้าใจในเรื่องของการวิจัยแก่ผู้บริหารโรงเรียนและครู รวมทั้งจัดหาผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอน จัดส่งไปให้โรงเรียนต่าง ๆ เพื่อให้ครูได้ศึกษา

4. ครูขาดความคิดสร้างสรรค์ในการดัดแปลงวัสดุในท้องถิ่นมาใช้เป็นสื่อการเรียนการสอน การจัดให้มีการสาธิตการผลิตสื่อการเรียนการสอนและวัสดุอุปกรณ์การสอน และการเชิญวิทยากรมาให้ความรู้เกี่ยวกับการซ่อมแซมสื่อต่าง ๆ ผู้บริหารโรงเรียนปฏิบัติน้อย ซึ่งวิธีหนึ่งที่สามารถทำได้โดยขอความร่วมมือจากหน่วยศึกษานิเทศก์และกลุ่มโรงเรียน จัดให้มีการอบรมการผลิตสื่อต่าง ๆ และจัดตั้งศูนย์ผลิตสื่อของกลุ่มโรงเรียนขึ้น สรรหาผู้ที่มีความรู้ในด้านการผลิตสื่อต้นแบบ เป็นตัวอย่าง เผยแพร่ให้ครูในกลุ่มโรงเรียนทราบ เพื่อให้ครูเกิดแนวคิดสร้างสรรค์ เป็นการพัฒนางานด้านสื่อการเรียนการสอน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการวิจัยถึงความพึงพอใจของครูที่มีต่อการปฏิบัติงานการนิเทศการศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา
2. ควรมีการวิจัยถึงรูปแบบการนิเทศการศึกษาในการพัฒนางานการนิเทศการศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา
3. ควรมีการวิจัยถึงปัจจัยที่เอื้อต่อการปฏิบัติงานการนิเทศการศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา